

Η εποχή των νεκρών

του Fisher King

Η ιδέα του να μένω κλεισμένος μέσα δεν μου ήταν ποτέ ιδιαίτερα ξένη.

Όταν ανακοινώθηκε η «κυκλοφορία υπό όρους», δεν ήμουν από αυτούς που πληγώθηκαν ιδιαίτερα. Ή τουλάχιστον αυτές ήταν οι αρχικές μου σκέψεις.

Χωρίς δουλειά, χωρίς ιδιαίτερες κοινωνικές υποχρεώσεις και χωρίς κάποιου είδους προσωπική σχέση που να με αναγκάζει να βγω έξω και να ξεκινήσω το καθημερινό τελετουργικό του «ανήκειν», η καραντίνα ήρθε απλώς να επικυρώσει κάτι που υποπτευόμουν αλλά δεν είχα ιδιαίτερο κουράγιο να παραδεχτώ εδώ και καιρό.

Ότι η κοινωνική απομάκρυνση, για μένα, είχε ξεκινήσει εδώ και καιρό. Μάλιστα με τους ακριβώς ίδιους όρους που την βιώνουμε και τώρα.

Δεν ήταν κάποια πανδημική κρίση ή μια σειρά από πράξεις νομοθετικού περιεχομένου που με ανάγκασαν να μένω κλεισμένος μέσα. Η εντολή για κοινωνική απομάκρυνση δεν είχε έρθει από τους εξωγενείς παράγοντες του Κράτους και της Βίας, αλλά στην προκειμένη είχε έρθει από τους εξωγενείς παράγοντες του βάρους της καθημερινότητας. Της ίδιας βαρετής καθημερινότητας που υποδείκνυε ότι μετακινούμαστε προς ένα απροσδιόριστο σημείο στο μέλλον, δεν ξέρουμε ποιο είναι αυτό, ούτε πόσο θα διαρκέσει η μετακίνηση. Ξέρουμε μόνο ότι πηγαίνουμε προς τα εκεί.

Είναι σαν να βρίσκεσαι σε μια διαρκή ελεύθερη πτώση σε ένα θεοσκότεινο τοπίο. Και πέφτεις, για μέρες, μήνες πολλές φορές και χρόνια. Δεν έχεις ιδέα πότε θα έρθει το σημείο της πρόσκρουσης αλλά είσαι σίγουρος ότι θα έρθει. Οπότε είσαι εκεί, κλειδωμένος σε μια αέναη πτώση και το μόνο πράγμα που σε

κινητοποιεί είναι η βαρύτητα.

Όταν ξεκίνησα ψυχανάλυση πριν μερικά χρόνια, στο πρώτο ραντεβού ο ψυχαναλυτής με ρώτησε «γιατί είσαι εδώ».

Μετά από αρκετά λεπτά που προσπαθούσα να μαζέψω τις σκέψεις μου σε μια πρόταση που θα έβγαζε νόημα του είπα ότι φοβάμαι πως ο κόσμος τελειώνει.

Η καταστροφολογία είναι από τα χαρακτηριστικά της εποχής μας, κυρίως των γενιών που ανήκω κι εγώ, δηλαδή τις γενιές του '90.

Πως θα μπορούσε να μην είναι άλλωστε?

Γεννηθήκαμε σε μια εποχή χτισμένη πάνω στις υποσχέσεις της ευημερίας και της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Οι γονείς μας είδαν τους μισθούς τους να εκτοξεύονται, δώρα Χριστουγέννων, δώρα Πάσχα, διπλοί μισθοί, τριπλοί μισθοί, καταναλωτικά δάνεια, στεγαστικά δάνεια, επισκευαστικά δάνεια, διακοποδάνεια, εξοχικά στην παραλία, εξοχικά στο βουνό, σπίτια που αναζητούσαν επίδοξους ενοικιαστές, χωράφια, αγροτεμάχια εξ' αδιαιρέτου, αυτοκίνητο για τον πατέρα, διαφορετικό αυτοκίνητο για τη μάνα, γυναίκα που να καθαρίζει το σπίτι, γυναίκα για να προσέχει τα παιδιά. Η μεσαία και η εργατική τάξη παίρνει τα πάνω της, αρχίζει να κοιτάζει προς την ανώτερη τάξη, όχι για την ανατρέψει, αλλά για να επιβεβαιώσει τον Στάϊνμπεκ ότι πράγματι οι υποτελείς τάξεις έβλεπαν τους εαυτούς τους σαν εν δυνάμει εκατομμυριούχους και όχι σαν φτωχούς.

Και κάπου εκεί τελειώνει η πλάκα. Ξαφνικά τα δάνεια άρχισαν να επιμηκύνονται, οι μισθοί άρχισαν να κόβονται, τα αυτοκίνητα να πωλούνται, τα σπίτια και τα εξοχικά να υποθηκεύονται.

Οι υποτελείς τάξεις τιμωρήθηκαν και επέστρεψαν ξανά στις βάσεις της κοινωνικής πυραμίδας.

Αν η δεκαετία του '80 και του '90 έφτιαξε την μεσαία τάξη, η δεκαετία του 2000 απέδειξε περίτρανα πως η μεσαία τάξη

βρίσκεται μια κακή μέρα μακριά από το να καταλήξει πάλι υποτελής.

Η κοινωνική κινητικότητα του καπιταλισμού τερματίζει τα κοντέρ και αποδεικνύει πως λειτουργεί άψογα. Μόνο από πάνω προς τα κάτω όμως, ποτέ ανάποδα, δεν γίνεται άλλωστε να αψηφήσεις την βαρύτητα. Η ελεύθερη πτώση ξεκινά.

Η γενιά μου είδε τους γονείς της να καταρρέουν, να αυτοκτονούν από τα χρέη, να πεθαίνουν από αλκοολισμό και καρκίνο, να καταρρέουν από κατάθλιψη και αγχώδεις διαταραχές, να χωρίζουν, να ξεσπάνε οι πατεράδες πάνω στις μητέρες αδύναμοι, ανίκανοι και υπερβολικά άντρες για να παραδεχθούν ότι το πρόβλημα για την ελεύθερη πτώση τους είναι συστημικό.

Είδαμε τους πύργους να πέφτουν στις ειδήσεις, πώς να σκεφτόμασταν τι θα ακολουθούσε στη συνέχεια, είδαμε τα βομβαρδιστικά να πετάνε πάνω από το Αφγανιστάν και το Ιράκ, ακούσαμε τον πυροβολισμό στη Τζαβέλα, νιώσαμε το μαχαίρι στην καρδιά του Παύλου, η Λιβύη, μετά η Συρία, αύριο ποιος ξέρει.

Αν αυτό είναι το αναπόφευκτο μέλλον μας, το μέλλον του καπιταλιστικού ρεαλισμού όπως έγραφε ο Fisher, να διαδεχόμαστε τη μία πολεμική σύρραξη μετά την άλλη και τη μία οικονομική κρίση μετά την άλλη, σαν να βιώνουμε τη ζωή μας ως θεατές χωρίς κανένα έλεγχο πάνω σε αυτό που βλέπουμε, δεμένοι και κλειδωμένοι πάνω στις καρέκλες μας, τότε γιατί η νέα οικονομική κρίση ή κρίση του κορωνοϊού μας εκπλήσσει; Τι καινούργιο φέρνει, πέρα από τη συνηθισμένη καταστροφή που μας κρατάει συντροφιά την τελευταία δεκαετία;

Πριν μερικές μέρες ξαναπήγα για συνεδρία. Όταν μπήκα μέσα, ο ψυχαναλυτής μου με χαιρέτησε και μου είπε: «τελικά είχες δίκιο, ο κόσμος πράγματι τελειώνει».

Αυτό που βρήκα, παραδόξως, ενθαρρυντικό αυτές τις μέρες ήταν η δυσκολία με την οποία ο κόσμος δέχθηκε την καραντίνα.

Είναι κατανοητή και λογική η τήρηση κάποιων μέτρων στα πλαίσια

της μη-εξάπλωσης του ιού.

Από την άλλη είναι κατανοητή και λογική η αντίδραση των κρατούμενων, όταν τους κόβουν τον προαυλισμό ή τα υπόλοιπα προνόμια.

Νομίζω πως στην πλειοψηφία των περιπτώσεων όμως το πρόβλημα είναι αλλού.

Κανείς δεν μπορεί να διαχειριστεί τον εαυτό του σε συνθήκες εγκλεισμού, γιατί αναγκάζεται να έρθει αντιμέτωπος με τις σκέψεις του.

Είναι ο ίδιος λόγος που όταν πέφτεις στο κρεβάτι το βράδυ και είσαι μόνος, ο ύπνος δεν έρχεται ποτέ.

Η διαδικασία της ακινησίας, κυριολεκτικής και συμβολικής, μπορεί να κάνει περισσότερη ζημιά από την συνεχή κίνηση.

Όταν κινείσαι, όταν αφήνεσαι στα καθημερινά τελετουργικά σου, που στιγμιαία σου δημιουργούν την αίσθηση ότι αυτό που κάνεις έχει νόημα, ακόμα και μέσα στην επανάληψη του, τότε ξεχνιέσαι. Η εσωτερική σου φωνή απλώς επαναλαμβάνει τα αντικείμενα της ρουτίνας σου, υπενθυμίζοντάς σου ότι σήμερα ξύπνησες και έχεις θέσει κάποιους στόχους. Όταν τους ολοκληρώσεις και επιστρέψεις στο σπίτι, η εσωτερική σου φωνή σταματά να επαναλαμβάνει το καθημερινό πρόγραμμα και ξεκινά να αναρωτιέται. Αποκτά δική της υπόσταση και θέτει υπαρξιακά ερωτήματα.

Και φυσικά κανείς δεν θέλει να ακούει υπαρξιακά ερωτήματα το βράδυ πριν κοιμηθεί.

Νομίζω πως αυτό είναι ένα από τα θέματα εδώ. Την περίοδο του εγκλεισμού, η εσωτερική φωνή για τους περισσότερους και τις περισσότερες βρίσκεται συνεχώς σε μια φάση διερώτησης. Οι ερωτήσεις δεν τελειώνουν ποτέ. Και αυτό για αρκετούς μπορεί να είναι εφιαλτικό.

Το δεύτερο κομμάτι του προβλήματος έχει να κάνει με το τραύμα.

Είπα αρκετά, παραπάνω, για τη γενιά μου, ώστε να θεωρώ ως δεδομένο ότι είναι μια τραυματισμένη γενιά.

Παγκοσμίως, όχι μόνο σε εθνικό επίπεδο, οι διαταραχές άγχους, η κατάθλιψη, οι κρίσεις πανικού για τις ηλικίες μας βαράνε κόκκινο.

Είναι σαν να γεννηθήκαμε με κάποια συλλογική ψυχική ασθένεια από την οποία δεν υπάρχει διαφυγή.

Αυτό είναι το συλλογικό μας τραύμα. Και είναι το αποτέλεσμα των προηγούμενων δεκαετιών που κατέρρευσαν απότομα πάνω στα κεφάλια μας. Το αποτέλεσμα των εκατοντάδων ωρών που αφιερώσαμε για ακαδημαϊκούς στόχους που δεν ανταμείφθηκαν ποτέ όπως περιμέναμε.

Το αποτέλεσμα αμέτρητων «μαύρων προσλήψεων» με τις μισές εργατώρες να καταγράφονται, τα σπαστά ωράρια, τις απλήρωτες ώρες και τις οικογένειές μας που πρόλαβαν να μας πετάξουν το βάρος της ενηλικίωσης πριν διαλυθούν.

Άρα γιατί μας ενοχλεί με έναν τόσο περίεργο τρόπο η καραντίνα και όσα θα την ακολουθήσουν;

Γιατί το τραύμα μας βαθαίνει, αλλά ταυτόχρονα αρχίζουμε να καταλαβαίνουμε πως νοσούμε. Και αυτό δεν είναι κακό. Αρχίζουμε να καταλαβαίνουμε το όνομα και την φύση της αρρώστιας. Δεν είναι ο κορωνοϊός. Είναι ο καπιταλισμός.

Αρχίζουμε να διακρίνουμε επιτέλους φιγούρες και σχήματα στο μέχρι πρότινος σκοτεινό τοπίο.

Αρχίζουμε να βλέπουμε πως μαζί μας πέφτουν κι άλλοι. Δεν είμαστε μόν@ σε αυτή την ελεύθερη πτώση.

Η πρόσκρουση τώρα δεν αργεί να έρθει. Αλλά είναι δύο τα σενάρια.

Μπορούμε απλώς να εφησυχάσουμε με το γεγονός πως πέφτουμε όλ@ μαζί.

Υπάρχει κάτι αρκετά λιβιδινικό στο να γνωρίζεις πως η πτώση δεν αφορά μόνο εσένα, αλλά και άλλους. Πράγματι, το Τέλος δεν είναι προσωπική υπόθεση αλλά συλλογική. Αυτή είναι η μία εκδοχή

Η άλλη εκδοχή είναι να συγχρονίσουμε από κοινού τον χρόνο και το σημείο της πρόσκρουσης. Δεν ήμουν ποτέ καλός στα μαθηματικά ή την φυσική και δεν ξέρω αν γίνεται. Αν συγχρονιστούμε, λοιπόν, μπορεί να είμαστε τυχεροί και το έδαφος να υποχωρήσει κάτω από την πίεση της μαζικής πρόσκρουσης, αποκαλύπτοντας κάτι άλλο από κάτω του. Μπορεί να μην χρειαστεί να συνεχίσουμε να πέφτουμε μετά από αυτό.

Δεν ξέρω τι από τα δύο θα γίνει. Νομίζω δεν εξαρτάται μόνο από μένα.

Αλλά όπως και να έχει, χαίρομαι που μετά από καιρό αρχίζω να διακρίνω φιγούρες μέσα στο σκοτάδι γιατί ξέρω πως ότι και να έρθει, θα το περάσουμε μαζί.

Σημασία δεν έχει πώς πέφτεις, αλλά πώς προσγειώνεσαι

του Γιώργου Νικολακόπουλου

Την επομένη της ανακοίνωσης περί παύσης λειτουργίας των μαγαζιών, των καφέ, των μπαρ και των εστιατορίων, μαζευτήκαμε μια παρέα σε ένα φιλικό σπίτι. Βρισκόμασταν κατά κάποιον τρόπο στην αρχή αυτής της «κρίσης της πανδημίας». μόλις είχαμε αρχίσει να αντιλαμβανόμαστε, με «σοβαρούς» όρους, τη σημασία της, πριν καν η απαγόρευση κυκλοφορίας εισαχθεί στις ζωές μας και το μάζεμα αυτό ήταν μια πρώτη ευκαιρία να μοιραστούμε με κάποιον, οποιονδήποτε, τα ερωτήματα που αυθόρμητα μας είχαν

γεννηθεί· τι σκατά συμβαίνει, κινδυνεύουμε όντως, πόσο θα αλλάξουν οι ζωές μας από εδώ και πέρα κ.ο.κ. Το σημαντικότερο όμως ερώτημα της βραδιάς ήταν ένα που τέθηκε σε πιο χαλαρό κλίμα, μεταξύ σοβαρού και αστείου (ή και όχι), και εξυπηρέτησε έναν πολύ συγκεκριμένο σκοπό: «Λέτε να το έχει τώρα κάποιος από μας και να την γαμήσαμε όλοι;». Κάπου εκεί ο φόβος συνάντησε την ενοχή, για να εκτονωθούν μερικώς μέσω του αμήχανου γέλιου που προσέφεραν και να συνεχίσουν, γυρνώντας αργότερα στα σπίτια μας, να στροβιλίζονται στα κεφάλια όλων μας.

Πολύ εύστοχα κάποιος στο Ίντερνετ, τον κατεξοχήν τόπο των συμβόλων, μίλησε για κορωνοϊό του Σρέντιγκερ· τον έχεις και δεν τον έχεις ταυτόχρονα. Το υποκείμενο σήμερα δρα σα φορέας του ιού, μένει σπίτι για να προστατεύσει από τον εαυτό του τους γύρω του, τους ευάλωτους, τους ηλικιωμένους, τους πιο αδύναμους. Την ίδια στιγμή ωστόσο, δρα και σαν μη φορέας του ιού· δεν τον έχει, δεν τον έχει περάσει ώστε να αναπτύξει ανοσία, ως εκ τούτου μένει σπίτι για να προστατεύσει τον εαυτό του από τους γύρω του, τους φορείς και τους δυνάμει φορείς.

Η αμηχανία που επιφέρει αυτή η κατάσταση στην «πραγματική» ζωή, αυτή η συνεχής διερώτηση, μας ταραάζει σε πρακτικό επίπεδο και καθιστά κάθε μας απόφαση πολύπλοκη μαθηματική διεργασία.

«Είμαι ανεύθυνος αν βγω για ψώνια ή πάω στο σπίτι ενός φίλου, είμαι επικίνδυνος αν περάσω να δω τους γονείς, να ζητήσω λίγο χρόνο με τα παιδιά μου ή να επιλέξω τη μοναξιά γιατί θα με θέσουν σε κίνδυνο;»· αυτές και αναρίθμητες άλλες, διωκτικές στον πυρήνα τους, σκέψεις (και σχέσεις;) υφαίνουν τον ιστό της καθημερινότητας δισεκατομμυρίων ανθρώπων σε όλο τον πλανήτη. Πιο πολύπλοκα γίνονται αυτά τα ερωτήματα για τους ανθρώπους που a priori δεν είχαν ούτε τα βασικά, όπως συζητήσαμε εδώ, αλλά και για τους ανθρώπους που αναγκαστικά συνεχίζουν να δουλεύουν στα εργοστάσια, στα μηχανάκια, στα νοσοκομεία, στα στρατόπεδα συγκέντρωσης των προσφύγων, οπουδήποτε. Καθημερινά

ρωτάμε τους εαυτούς μας, αν αξίζει να το ρισκάρουμε να κολλήσουμε, μήπως ήδη το έχουμε και το μεταδίδουμε με κάθε μας ανάσα μέσα στο (μίνιμουμ) οχτάωρο, μήπως θα ήταν πιο φρόνιμο και ηθικό να καθόμαστε σπίτι κι ας βγει ο μήνας με μακαρόνια.

Και εάν μάς φαίνεται βουνό να απαντήσουμε σε αυτά τα «πρακτικά» ερωτήματα, η απάντηση στο τι σημαίνουν όλα αυτά για την ψυχική μας πραγματικότητα μοιάζει περισσότερο με γόρδιο δεσμό, ένα νήμα τόσο εξουθενωτικά μπλεγμένο που κανείς δεν ξέρει τι θα βρει στην άλλη άκρη, αυτή του τέλους της πανδημίας. Μπροστά σε μια συνθήκη (έναν ιό) που εκδηλώνεται στο πεδίο του πραγματικού (την υγεία, ατομική και δημόσια), το υποκείμενο οργανώνεται γύρω από μία διττή θέση έχειν και μη-έχειν, συγκροτείται ως είναι και μη-είναι, υφίσταται μια σχάση. Κάθε τοποθέτησή του αναιρεί την επόμενη, κάθε σκέψη του αλληλοεξουδετερώνεται με μια άλλη, κάθε εμπειρία του γίνεται ρευστή, μη-εμπειρία, αφού δεν υπάρχει κανένα σημαίνον του συμβολικού κόσμου να οριοθετήσει την υποκειμενική του θέση μέσα στην πανδημία, να οργανώσει το είναι του και να δώσει απαντήσεις. Όλες οι ερωτήσεις που θέτει το υποκείμενο, για την ασφάλεια του, για την υγεία των γύρω του, για τον τρόπο ζωής του κλπ, περιστρέφονται γύρω από και ιχνηλατούν το θεμελιακό ερώτημα: μπροστά στην απόλυτα πραγματική φύση αυτών που ζούμε, «τελικά εγώ τι είμαι;».

Η αλήθεια είναι πως στο αίτημα αυτό οι ιστορικά κυρίαρχοι εκφραστές της συμβολικής τάξης έχουν αποτύχει εντυπωσιακά να ανταποκριθούν. Θα ήταν αρκετά δελεαστικό (και λαϊκίστικο) να επιδεικνύαμε την ειρωνεία των παραπάνω γραμμών απλά παραθέτοντας quotes της ελληνικής κυβέρνησης, μέσα από τα χείλη του κυρίου Τσιόδρα. Τα τεστ είναι σπατάλη, μας λένε, και το μόνο που θα καταφέρναμε θα ήταν να πανικοβάλλουμε άδικα τον κόσμο. Η πατρική φιγούρα του ψάλτη ολυμπιακού μας ενημερώνει πως είναι ανώφελο να ξέρει κανείς αν είναι ή όχι φορέας του ιού (ακόμα και όταν κάποιος εκδηλώνει σοβαρά συμπτώματα), επιβραβεύοντας αυτή τη σχάση στην υποκειμενικότητα μας δια στόματος του ίδιου του Κράτους. Το Κράτος, το ελληνικό αλλά

και οποιοδήποτε, είναι γνωστό πως δεν έχει πρόβλημα να εμφυσήσει στο άτομο διωκτικά αντικείμενα και συναισθήματα σε κάθε ευκαιρία, διεκδικώντας τον διασωστικό ρόλο μιας δομής που επιβάλλεται να υπάρχει. Στην παρούσα συγκυρία ωστόσο, απέναντι σε ένα τόσο έντονο και αληθινό αίτημα, το Κράτος αποτυγχάνει να ανταποκριθεί *deus ex machina*, αποδεικνύει απλώς την πλάνη της παντοδυναμίας του, καταρρέοντας μπροστά στα μάτια των πολιτών, νικημένο. Για τον άλλο ιστορικό φορέα του ονόματος και της λειτουργίας του Νόμου, την Εκκλησία, δε θα μιλήσουμε καν, αφού επέλεξε με τόσο χαρακτηριστική άνεση το στρατόπεδο του θανάτου ώστε οι γραμμές αυτές θα εμποτίζονταν με αναξιοπρέπεια αν επιλέγαμε να ασχοληθούμε μαζί της.

«*Jusqu'ici, tout va bien*» λέμε, γιατί σημασία δεν έχει η πτώση αλλά η προσγείωση. Το ζήτημα ωστόσο δεν τελειώνει καν εκεί, ειδικά αν κανείς προσέθετε τις δυσοίωνες προβλέψεις για το τέλος (;) της πανδημίας, για την κατάρρευση των χρηματοπιστωτικών συστημάτων και την κρίση που θα ακολουθήσει. Μια κρίση που, απ' ό,τι φαίνεται, θα κάνει αυτή που περάσαμε τα προηγούμενα χρόνια να μοιάζει με παιδικό παραμύθι. Όσοι λοιπόν δεν χτυπηθούν από την πανδημία, καλούνται ήδη εν μέσω της να προετοιμαστούν για μια τρομακτική αναβίωση της πρόσφατης ιστορίας, όπου πολλές κοινωνίες (συμπεριλαμβανομένης και της δικής μας) δοκιμάστηκαν τόσο που έφτασαν στα όριά τους ή και τα ξεπέρασαν. Απλά η δεύτερη φορά θα είναι ακόμα πιο δύσκολη.

Στην εποχή λοιπόν της προϊούσας κατάρρευσης των θεσμισμένων υπερεξουσιών που οργάνωναν την ανθρώπινη κατάσταση για αιώνες, η πανδημία αυτή μοιάζει με φλεγόμενη χιονοστιβάδα που έρχεται να διαλύσει ό,τι είχε μείνει όρθιο, και το τίμημα φυσικά καλούμαστε να το πληρώσουμε εμείς με τις ζωές μας, ψυχικά, οικονομικά, κυριολεκτικά. Το ένα μετά το άλλο, τα σύγχρονα κράτη καταρρέουν υπό το βάρος της διαχείρισης της πανδημίας. Τα συστήματα υγείας αποδεικνύονται ανεπαρκέστατα, οι θάνατοι (κι οι ζωές;) γίνονται απλά νούμερα, η αδυναμία ελέγχου του ιού μετασχηματίζεται αντιδραστικά σε δυναμικό έλεγχο των

πολιτών, οι ψυχικά ασθενείς, οι πρόσφυγες, οι άστεγοι και όλοι οι αδύναμοι αυτού του κόσμου γίνονται για άλλη μια φορά ζωές δυνητικά φονεύσιμες, οι οικονομίες παγκοσμίως οδηγούνται ταχύτατα στο χείλος του γκρεμού – σε μια πτώση που θα ηχήσει εκκωφαντικά το τέλος του κόσμου όπως τον γνωρίζαμε. Όπου κι αν κοιτάξει κανείς, το μόνο που αντικρίζει είναι το Κράτος, τον υπέρτατο εκφραστή του Νόμου και της συμβολοποίησης, ανίκανο να εγγυηθεί το παρόν ή το μέλλον μας, ανίκανο να ακούσει τα ερωτήματά μας, πόσο μάλλον να τα απαντήσει, γυμνό κι εκτεθειμένο στην παντοδυναμία του ιού, του πραγματικού.

Η πανδημία του κορωνοϊού είναι ένα κοσμοϊστορικό γεγονός διότι, πέραν όλων των άλλων, μας αναγκάζει, τον καθένα ξεχωριστά αλλά και συλλογικά, να αντικρίσουμε κατάματα ριζικές δομές της υποκειμενικότητάς μας, της ύπαρξής μας.

Δομές που μέχρι τώρα θεωρούσαμε ότι αρκούν για να μας απαντάνε στο «τι είμαστε», μέχρι που αυτή μας η βεβαιότητα θρυμματίστηκε τόσο εκκωφαντικά που μας άφησε ψυχικά μετέωρους και σε μια κατάσταση σοκ. Τις αντικρίζουμε με δέος, γεμάτοι θυμό και με πολλή ενόχληση που φάνηκαν ανεπαρκείς και μας ξεβολεύουν, γιατί σε αυτό το σημείο θα πρέπει να αναλάβουμε μόνοι μας την ευθύνη να διαπραγματευτούμε τη σχέση μας μαζί τους ή ακόμα και την εκ θεμελίων αλλαγή τους. Εν μέσω της τρικυμίας και με τον καπετάνιο ήδη χαμένο στη θάλασσα, το υποκείμενο έρχεται αντιμέτωπο με αυτή την αβεβαιότητα που κάθε ψυχανάλυση που σέβεται τον εαυτό της πασχίζει για χρόνια να εκκολάψει. Μια αβεβαιότητα που το υποκείμενο έχει χρέος να καταστήσει δημιουργική, ακριβώς επειδή αντίκρισε ό, τι την γέννησε, σε ποιο σημαίνον είχε παραχωρήσει το τιμόνι για να αποφύγει την καυτή πατάτα της επιλογής, ποιο σύμβολο χρησιμοποιούσε για χάρτη και αλφάβητο μέχρι που αποδείχτηκε ανεπαρκές, ελλιπές. Και τόσο σε μια ψυχανάλυση όσο και στην πολιτική, η αβεβαιότητα γίνεται δημιουργική μόνο μέσα από τη σύγκρουση.

Είναι κάπως δύσκολο να μιλήσουμε για την πανδημία του

κορωνοϊού, μας προκαλεί μια αμηχανία ή νιώθουμε σαν να μην υπάρχουν οι λέξεις να την αποδώσουν. Επιφέρει τρόμο στο υποκείμενο, ή ακόμα περισσότερο, το συγκλονίζει, αφού ο λόγος του συμβολικού συνθλίβεται στην έρημο, αδύναμος να αρθρώσει, γκρεμίζοντας την εικόνα της παντοδυναμίας που του αποδίδαμε και μας επέτρεπε να υπάρχουμε. Μέχρι στιγμής λοιπόν, ο τρόμος, όπως και ο κορωνοϊός, παραμένουν ανείπωτοι, κι εμείς παγωμένοι κάπου μεταξύ ύπαρξης και ανυπαρξίας. Μέχρι να βρούμε μόνοι μας τα λόγια και τους τρόπους να μιλήσουμε γι αυτά. Γι' αυτά και για εμάς.

Jusqu'ici, tout va bien.

Τα δέκα πράγματα που πρέπει να θυμόμαστε μετά την πανδημία

του Γιώργου Σμπώκου

Μέχρι την πανδημία, ο μέσος άνθρωπος πίστευε ότι η ευημερία έρχεται με την οικονομική ανάπτυξη, η οικολογική κρίση μπορεί να αντιμετωπιστεί με την τεχνολογία, η εξέλιξη είναι γραμμική και η Δύση πρέπει να αναλάβει ηγετικό ρόλο στην παγκόσμια διακυβέρνηση. Η πανδημία έδειξε ότι αυτές οι φιλοδοξίες είναι υπερβολικά αισιόδοξες.

Μια πρώτη συλλογική αντίδραση εν μέσω της παγκόσμιας εξάπλωσης του Covid 19, των δυσμενών οικονομικών συνθηκών και της κοινωνικής αποστασιοποίησης, είναι η κοινοποίηση ειδήσεων που προκαλούν αισθήματα ευφορίας και αισιοδοξίας. Ερευνητές στη Νέα Υόρκη δήλωσαν στο BBC ότι το επίπεδο εκπομπών μονοξειδίου του άνθρακα στην αμερικανική πολιτεία μειώθηκε κατά 50% μετά

τη λήψη έκτακτων μέτρων περιορισμού της κυκλοφορίας. Το περιοδικό Nature γράφει ότι οι προσπάθειες της Κίνας για τον έλεγχο της επιδημίας φαίνεται ότι έχουν περιορίσει την κατανάλωση ενέργειας και τη ρύπανση του αέρα. Τα δορυφορικά δεδομένα που συλλέγονται από τη NASA και την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Διαστήματος έδειξαν σημαντική μείωση των ατμοσφαιρικών επιπέδων διοξειδίου του αζώτου, που παράγεται κατά την καύση ορυκτών καυσίμων, σε ολόκληρη την ασιατική χώρα. Η εφημερίδα Guardian κοινοποίησε ένα βίντεο με δελφίνια που επανεμφανίσθηκαν σε λιμάνι της Σαρδηνίας, μετά την αυστηρή απαγόρευση του απόπλου.

Φαίνεται πως όταν αισθανόμαστε αγχωμένοι, έχουμε την τάση να αναζητούμε πράγματα που μας κάνουν να νιώθουμε καλά, να τα επισημαίνουμε και να τα μοιραζόμαστε με άλλους. Αν και το National Geographic διατηρεί κάποιες επιφυλάξεις σχετικά με αυτά που μοιραζόμαστε, η ιδέα ότι οι παρενέργειες της πανδημίας είναι ευεργετικές για τα ζώα και τη φύση, δίνει σε πολλούς ανθρώπους την αίσθηση του νοήματος. Πως αυτό που συμβαίνει, συμβαίνει για κάποιο λόγο.

Δεν πιστεύω πως υπάρχει νόημα στα πράγματα. Δέχομαι όμως, ότι η αναζήτηση του νοήματος είναι ζωτικής σημασίας για τον άνθρωπο. Η αναζήτηση νοήματος σε έργα ανθρώπινα ή «πράξεις του Θεού» απαντά στην ανάγκη μας να ανιχνεύουμε λογικές ακολουθίες. Η διαδικασία αυτή μας τροφοδοτεί με δύναμη, αυτοπεποίθηση και συναισθηματική ισορροπία.

Ωστόσο, αυτό που περνάμε δεν συμβαίνει για κάποιο λόγο. Αυτό που περνάμε είναι καθ' εαυτό ένας λόγος. Είναι σχέση, αιτία και απολογία. Η πανδημία συνθέτει όλες τις ερμηνείες δυναμικά – εκτός από μία.

Είναι σχέση γιατί προϋποθέτει την ανθρώπινη κοινότητα για να μεταδοθεί. Είναι αιτία γιατί ενεργοποιεί τα ανακλαστικά της κοινότητας. Δεν είναι όμως απολογία. Για την ακρίβεια, δεν είναι αυτόματα απολογία. Αν θα δώσουμε λόγο ή όχι είναι επιλογή. Πρέπει να θέλουμε να γίνει και απολογία. Η απολογία

σε αυτό το συσχετισμό δεν είναι η δικαιολόγηση ή η προάσπιση μιας πράξης, αλλά ο απολογισμός, η απόκριση σε αυτό που συμβαίνει.

Η απόκριση στην πανδημία μπορεί να οδηγήσει στον επαναπροσδιορισμό του συλλογικού φαντασιακού. Ο Covid 19 μπορεί να έχει μια απομαγευτική επίδραση στις συλλογικές πεποιθήσεις μας.

Εδώ καταγράφονται τα δέκα πράγματα που πρέπει να θυμόμαστε στον απολογισμό μετά την πανδημία:

1. Ο κόσμος δεν χωρίζεται σε ανεπτυγμένα και υποανάπτυκτα κράτη, αλλά σε ευάλωτα και μη ευάλωτα κράτη.

Η ετοιμότητα της Κούβας να στείλει γιατρούς και νοσηλευτές στην Ιταλία έδειξε πόσο σημαντικό είναι για τα κράτη να μην εξαρτώνται από τη διεθνή αγορά, αλλά να είναι αυτάρκη.

2. Τα εθνικά συστήματα υγείας εγγυώνται την πολιτική προστασία κατά τη διαχείριση κρίσεων.

Η ικανότητα της Ισλανδίας να ελέγξει την εξάπλωση του COVID-19 με τεστ μεγάλης κλίμακας στον πληθυσμό της δείχνει τη σημασία των τοπικών αλυσίδων εφοδιασμού και των εθνικών συστημάτων υγείας.

3. Η ανακατανομή του πλούτου είναι απαραίτητη για την προστασία της κοινωνικής ειρήνης.

Όλες οι ευρωπαϊκές οικονομίες ήδη προσπαθούν να μετριάσουν το κοινωνικό σοκ της πανδημίας με τη λήψη οικονομικών μέτρων για την αναστολή των πληρωμών οφειλών προς το δημόσιο, την εγγύηση δανείων, τη χρηματοδότηση υποδομών, την επίταξη υλικών και υπηρεσιών και την επιδότηση μισθών για εργαζόμενους που δεν μπορούν να εργαστούν.

4. Η βιομηχανική ανάπτυξη δεν είναι απαραίτητη.

Η μακρά οικονομική ανάπτυξη της Κίνας υποκύπτει στην πανδημία.

Ο Covid 19 οδηγεί σε έλλειψη εργαζομένων και αγοραστών. Η κινεζική κυβέρνηση αναπροσάρμοσε ήδη τους οικονομικούς της στόχους. Ο Xi Jinping, πρόεδρος της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, ζήτησε την εξάλειψη της ακραίας φτώχειας μέχρι το τέλος του έτους.

5. Ο τρόπος διαμόρφωσης της σύγχρονης αλυσίδας εφοδιασμού είναι εξαιρετικά εύθραυστος.

Η πανδημία αποκάλυψε πόσο εύθραυστη είναι μια οικονομία που βασίζεται στην εξωτερική ανάθεση, όπως στις ΗΠΑ. Η έλλειψη χειρουργικών ποδιών λόγω της εξάρτησης από κινέζικες κατασκευαστικές εταιρίες εξέθεσε τις αδυναμίες της υπεράκτιας παραγωγής, της απομάκρυνσης από την αυτάρκεια και της ιδιωτικοποίησης του συστήματος δημόσιας υγείας. Ο Λευκός Οίκος επικαλείται τώρα τον νόμο περί αμυντικής παραγωγής. Αντίθετα, η αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων είναι εξαιρετικά ισχυρή λόγω της τοπικής παραγωγής.

6. Ο ιδιωτικός τομέας είναι εντελώς απροετοίμαστος σε κρίσιμες καταστάσεις.

Ενώ οι κυβερνητικές υπηρεσίες πρόληψης και ελέγχου των λοιμώξεων, τα εθνικά συστήματα υγείας, η αστυνομία και ο στρατός αναλαμβάνουν ηγετικό ρόλο στον έλεγχο της εξάπλωσης του ιού, ο ιδιωτικός τομέας παρουσιάζει εξαιρετικές αποτυχίες στη διαχείριση κινδύνων και στην εταιρική ευθύνη. Οποιαδήποτε καλή συμβουλή ή πρακτική των εταιρειών αντισταθμίζεται εν μέρει ή εξ' ολοκλήρου από την επιδίωξη της διατήρησης του κέρδους τους ή την ελαχιστοποίηση του κόστους παραγωγής τους. Η συμφωνία που επιτεύχθηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο μεταξύ της Εθνικής Υπηρεσίας Υγείας και του ιδιωτικού τομέα για την καταπολέμηση του κορωνοϊού, δείχνει ότι ο ιδιωτικός τομέας δεν είναι διατεθειμένος να χρησιμοποιήσει δωρεάν τις υποδομές και τους πόρους του. Σύμφωνα με τους όρους της συμφωνίας, ο ιδιωτικός τομέας θα αποζημιωθεί πλήρως για τη συνδρομή του.

7. Η κοινωνική απομάκρυνση έφερε τη συναισθηματική σύνδεση στο

προσκήνιο.

Όσο μακρύτερα απομακρύνουν τα μέτρα τους ανθρώπους σωματικά, τόσο εγγύτερα έρχονται εκείνοι συναισθηματικά. Στην Ιταλία οι άνθρωποι ενώνουν τις φωνές τους και διασκεδάζουν τον ιό με τραγούδι στα μπαλκόνια, την ώρα που ο αριθμός των θανάτων ανεβαίνει. Το τραγούδι των Ιταλών στέλνει ένα ηχηρό μήνυμα θάρρους, συνεργασίας και αλληλεγγύης.

8. Το ανθρωπογενές περιβάλλον μετατρέπεται σε απαγορευμένη ζώνη.

Το δομημένο περιβάλλον όπως έχει σχεδιαστεί για να διευκολύνει την ανθρώπινη ύπαρξη και σύνδεση, όχι μόνον αδυνατεί να εξυπηρετήσει τον άνθρωπο σε αυτές τις κρίσιμες συνθήκες, αλλά μετατρέπεται σε απαγορευμένη ζώνη. Οι κυβερνήσεις της ΕΕ υιοθέτησαν σπάνια μέτρα σε μια δρακόντεια προσπάθεια να περιορίσουν την ταχεία εξάπλωση της πανδημίας. Η πρόσβαση σε σχολεία, εκκλησίες, εστιατόρια, σταθμούς, λιμάνια, κινηματογράφους, καφετέριες κ.λπ. απαγορεύεται σε όλα σχεδόν τα ευρωπαϊκά κράτη, ενώ η πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη περιορίζεται έως ότου οι ασθενείς εκδηλώσουν σοβαρά συμπτώματα.

9. Αναδεικνύεται η ζωτική σημασία των κοινοχρήστων.

Ο ρόλος του φυσικού περιβάλλοντος επαναπροσδιορίζεται. Ανακτά τη σημασία του ζωτικού χώρου. Καθώς η ανθρώπινη επιβίωση δεν εξασφαλίζεται πλέον στα ανθρωπογενή συστήματα, ο άνθρωπος επιστρέφει στα οικοσυστήματα. Ανακαλύπτει την εγγενή τους αξία πέρα από τη νομισματική τιμή τους. Ο άνθρωπος ανακαλύπτει τη θεραπευτική επίδραση του εξωτερικού χώρου στην ψυχική του υγεία (με όσες προσαρμογές προβλέπονται στον τρόπο χρήσης του). Επαναξιολογεί τη σημασία της διατήρησης των κοινοχρήστων ως δημόσια αγαθά, προσβάσιμα στο κοινό, μη ιδιωτικοποιημένα ή αλλιώς αποξενωμένα.

10. Ο περιορισμός της κατανάλωσης διαρρηγνύει την αλυσίδα παραγωγού – καταναλωτή.

Τα όρια της παραγωγής διαμορφώνονται από την καταναλωτική συμπεριφορά των ιδιωτών. Η έλλειψη αγοραστικού ενδιαφέροντος είναι ένας από τους παράγοντες που ανάγκασαν την παγκόσμια παραγωγή να σταματήσει. Συμπτωματικά αποδεικνύει πόση δύναμη έχουν οι καταναλωτές. Η μη-κοινότητά τους υπόρρητα και ακούσια διάρρηξε την αλυσίδα παραγωγής – κατανάλωσης. Για πρώτη φορά μια συλλογική παράλειψη καθορίζει την παραγωγή, την κατανάλωση, την κινητικότητα και την ανάπτυξη. Η πανδημία είναι μια κακή συγκυρία. Αν όμως για μια στιγμή ξεχάσουμε όλες τις κοινωνικές συμβάσεις, θα διακρίνουμε πως η καταναλωτική εγκράτεια επιβάλλει όρια. Θα πιστέψουμε ότι ένας εναλλακτικός τρόπος ζωής είναι ρεαλιστικός.

Ο πλανήτης έχει την ευκαιρία να αναπνεύσει. Εμείς έχουμε την ευκαιρία να κάνουμε απολογισμό. Να απομυθοποιήσουμε τις συλλογικές πλάνες μας, να επαναπροσδιορίσουμε το συλλογικό φαντασιακό μας, να απομαγεύσουμε τον κόσμο μας. Η πανδημία δοκιμάζει την ανθεκτικότητα των πεποιθήσεών μας. Και ίσως στο τέλος, για κάποιους, αυτό που περνάμε, συμβαίνει όντως για κάποιο λόγο. Την πνευματική επανάσταση της παγκόσμιας κοινότητας.

Η συνθήκη του κορωνοϊού: ερμηνείες και πολιτικές της αντίστασης (audio)

Στις 28 Μαρτίου, η Βαβυλωνία διοργάνωσε μια ανοιχτή, διαδικτυακή συζήτηση σχετικά με ερμηνείες της συνθήκης του κορωνοϊού, πολιτικά μας καθήκοντα και τις κινήσεις αλληλεγγύης που ξεπηδούν η μία μετά την άλλη.

Παρεμβάσεις έκαναν οι:

- Σπύρος Τζουανόπουλος (δικηγόρος με ειδίκευση στο Ποινικό Δίκαιο και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα)
 - Εύη Χατζή (Covid 19: Αλληλεγγύη Θεσσαλονίκης)
 - Πάνος Παπανικολάου (νευροχειρουργός, γγ της Ομοσπονδίας Ενώσεων Νοσοκομειακών Γιατρών Ελλάδας)
 - Ασημίνα Ηλιοπούλου (Συνάντηση για μια Αντικαπιταλιστική και Διεθνιστική Αριστερά)
 - Θέμης Πανταζάκος (διδάκτωρ φιλοσοφίας)
-

Επιπλέοντας ανάμεσα σε ιούς και σε παράσιτα

του Στέφανου Μπατσή

I.

Το πραγματικό γεγονός μιας απειλητικής πανδημίας που έχει απλωθεί σαν σκιά πάνω από τις πόλεις μας, έχει δημιουργήσει μια αλλόκοτη, δυσάρεστη συνθήκη, μια αμηχανία κι ένα πνιγηρό αίσθημα. Ο ιός γεννήθηκε στον κλίβανο της Wuhan, σε μια περιοχή-ατμομηχανή του κινεζικού καπιταλιστικού θαύματος, μια περιοχή όπου συναντάται το ζεστό και υγρό κλίμα με τη φρενήρη βιομηχανική παραγωγή πρώτων υλών και την υπερσυγκέντρωση ενός άδειου από μέλλον προλεταριακού υποκειμένου. Ο ιός δεν έχει πολιτικό χρώμα, αλλά οι περιβαλλοντικές και πολιτικές συνθήκες που επέτρεψαν τη γέννηση και ταχύτατη εξάπλωσή του στην κινεζική επαρχία και στη συνέχεια σε κάθε γωνιά του πλανήτη έχουν – και παραέχουν! Η σκέψη ότι ο πανίσχυρος καπιταλισμός, αυτό το ολικό κοινωνικό φαινόμενο, είναι άκεντρο δεν προσφέρει καμιά ψυχική ανακούφιση· η συνωμοσία ενός ιού στρατευμένου σε μια πλευρά του πλανητικού πολέμου ή στην επίλυση του αιώνιου προβλήματος της δημογραφίας θα πρόσφερε μια λύση, θα εξηγούσε

κάπως τα ανεξήγητα. Ωστόσο, ευτυχώς, δεν περνάνε όλες οι αιτιακές σχέσεις αναγκαστικά μέσα από το κράτος και τον καπιταλισμό, ή τουλάχιστον δεν τέμνονται άμεσα με την πυρηνική τους διάσταση και με τη στρατηγική τους δράση.

Η συνθήκη της πανδημίας είναι βίωμα ενός κοσμοϊστορικού γεγονότος, ανεξαρτήτως του αν θα αποδειχθεί τέτοιο. Τα μάτια μας έχουν τεντώσει από την αδιάλειπτη αναπαραγωγή πρωτόγνωρων εικόνων. Κι αν το δυστοπικό sci-fi της Κίνας εξοριζόταν από το πραγματικό ως κάτι το εξωτικό – όπως εξοριζόταν άλλοτε ο έμπολα, τα στιβαγμένα φέρετρα της συγγενικής Ιταλίας, οι άδειοι δρόμοι της δυτικής Ευρώπης και τα drones που μας κοιτάνε από ψηλά στο κέντρο της Αθήνας, δεν αφήνουν περιθώρια για παρερμηνείες. Πρέπει να πάμε πολύ πίσω, στην καρδιά της εποχής των άκρων, του σύντομου 20ού αιώνα, ώστε να εντοπίσουμε ένα γεγονός που να έχει καθηλώσει σε τέτοιο βαθμό τον πλανήτη, που να έχει αγκιστρώσει το παρόν και το μέλλον των ανθρώπων. Η απολυτότητα αυτών των γραμμών μπορεί να συντριβεί στο τείχος της πραγματικότητας και του business as usual, εντούτοις τη στιγμή που γράφονται η γενικότερη αίσθηση είναι αυτή: ζούμε κάτι σημαντικό που θα αλλάξει εμάς και τον κόσμο που μας περιβάλλει.

II.

Ο ιός γεννήθηκε σ' έναν κόσμο συστημικής ανισότητας και αποκλεισμών. Όσοι βλέπουν τ' αστέρια από τον πάτο του βαρελιού θίγονται ασύγκριτα περισσότερο. Άνεργοι, επισφαλώς εργαζόμενοι, τοξικοεξαρτημένοι, έγκλειστοι σε φυλακές, ψυχιατρεία και κέντρα κράτησης, αντιμετωπίζουν και θα αντιμετωπίσουν την πανδημία κυριολεκτικά με όρους επιβίωσης, χωρίς να έχουν να περιμένουν πολλά από το κράτος και τ' αφεντικά. Ήδη όλες οι φυλακές έχουν μετατραπεί σε υψίστης ασφαλείας και ασφυκτιούν, ήδη οι πρόσφυγες κι οι μετανάστες στη Μόρια ψάχνουν και βρίσκουν τρόπους να την παλέψουν με τις δικές τους δυνάμεις, ήδη η προϋπάρχουσα ή επιγενόμενη οικονομική δυσπραγία έχει ως συνέπεια η κρίση αυτή να αντιμετωπίζεται με πολλαπλές ταχύτητες – κάποιοι θα λάβουν

μισθούς χωρίς να δουλέψουν, ενώ κάποιои δεν θα πληρωθούν καθόλου. Στην καθολική συνθήκη της πανδημίας, το άνοιγμα και το κλείσιμο, η συμπερίληψη και ο αποκλεισμός, η εξαίρεση και ο κανόνας, πυρηνικά στοιχεία της κρατικής ιδιονομοτέλειας, καθορίζουν το ποιος και πώς θα ζήσει σήμερα και αύριο – καθορίζουν και τα δικά μας πολιτικά καθήκοντα.

Η διακυβέρνηση στον καιρό του κορωνοϊού αξονίζεται γύρω από τη μεταβίβαση της ευθύνης στο άτομο, γύρω από την απαγόρευση και την καταστολή -καθόλου τυχαίο πως πίσω από κλειστές πόρτες οι κυρίαρχοι παρομοιάζουν τη σημερινή συνθήκη με αυτή της επίθεσης στους Δίδυμους Πύργους- αλλά και γύρω από την αναγκαιότητα συμμαζέματος μιας κατάστασης που δείχνει να ξεφεύγει και να θέτει σε πραγματικό κίνδυνο την υγεία των συμπολιτών μας.

Ξεκινώντας από το τελευταίο σημείο, νομίζω πως οφείλουμε να σταθούμε στο γεγονός της ιδιαιτερότητας του κορωνοϊού και της απότοκης κρισιακής συνθήκης η οποία οδηγεί τα κράτη να πάρουν επαχθή, αντιδημοκρατικά, εξαιρετικά μέτρα με κορύφωση τον περιορισμό της κυκλοφορίας. Εδώ απαιτείται μια άσκηση λεπτής ισορροπίας αλλά και στοχασμού γύρω από την κρατική φύση. Η βιοπολιτική και η θανατοπολιτική, η στατιστική και η αλγοριθμοποίηση, η εργαλειακότητα και διαρκής επεκτασιμότητα, είναι στοιχεία του κρατικού *modus operandi* κι αυτό το γνωρίζουμε όλοι (;). Η σκοπιά του κράτους είναι αυτή της δημόσιας υγείας, δηλαδή των υγειονομικών πολιτικών επί των πληθυσμών, η βαθιά ψυχική σύνδεση πολιτικής και ιατρικής, η ποσοτικοποίηση και η μετρησιμότητα.

Πολλά από τα μέτρα που λαμβάνονται σήμερα για τον έλεγχο της πανδημίας μπορεί να παραμείνουν, να επεκταθούν ή να επιστρέψουν παραλλαγμένα.

Είναι ωστόσο παρακινδυνευμένο τη δεδομένη στιγμή να εντοπίζουμε (μόνο) χθόνια κίνητρα πίσω από την υιοθέτησή των εν λόγω μέτρων. Ορθότερο μοιάζει να αντιληφθούμε, με τα

παραδείγματα γύρω μας να πληθαίνουν, πως ο κρατικός ορίζοντας διαχείρισης και άσκησης της πολιτικής είναι στενός, οριοθετημένος και δεν περιλαμβάνει την αυτοϋπέρβασή του. Εν ολίγοις, για το κράτος δεν απαιτούνται ιδιαίτερα κίνητρα ούτε για να διαχειριστεί τη ζωή ούτε για να επεκταθεί όσο το δυνατόν περισσότερο· απλώς κάνει τη δουλειά του.

Επιστρέφοντας στους άξονες της διακυβέρνησης, δεν μπορούμε να αφήσουμε να πέσει κάτω η μεθοδευμένη και στρατηγική επιλογή πλειοδοσίας σχετικά με την ευθύνη του ατόμου. Η «ατομική ευθύνη», οι «πολίτες που πρέπει να πειθαρχήσουν», οι «ασυνείδητοι εξαιτίας των οποίων την πληρώνουμε όλοι» έχουν μετατραπεί σε ένα καλογραμμένο και μεταδοτικό μάντρα που έρχεται από ψηλά για σφηνώσει στα μυαλά μας κι εδώ στα χαμηλά – όχι τυχαία θυμίζει αρκετά το αξέχαστο «μαζί τα φάγαμε». Η κυβερνητική προσπάθεια απόσχισης των όποιων ευθυνών περνάει μέσα από την απόδοσή τους στους απείθαρχους Έλληνες, οι οποίοι δεν προφυλάσσουν εαυτούς και κοινωνικό σύνολο. Τα ΜΜΕ συνεπικουρούν δημιουργώντας το σχετικό κλίμα και προλειαίνοντας το έδαφος για τις νέες, αυστηρότερες απαγορεύσεις. Η ατομική ευθύνη αναφορικά με ζητήματα δημόσια υγείας είναι πασιφανής και πρέπει να την αναλάβουμε συνειδητά και με προσοχή – κι απ’ όσο δείχνει η βιωμένη εμπειρία αυτών των ημερών, το «Μένουμε Σπίτι» έγινε πράξη. Ωστόσο, προκαλεί οργή όταν γίνεται εμβληματικό μότο στο στόμα μιας κυβέρνησης που πέρα από απαγορεύσεις, δεν έχει πάρει καθόλου θετικά μέτρα περιορισμού και ανάσχεσης της πανδημίας: δεν έχει προχωρήσει στις χιλιάδες προσλήψεις τις οποίες προανήγγειλε, δεν παρέχει τις απαραίτητες προστατευτικές συνθήκες εργασίας στο υγειονομικό προσωπικό, δεν προχωρά σε επιτάξεις ιδιωτικών κλινικών, δεν προστατεύει τους εργαζομένους σε χώρους μαζικής εργασίας.

III.

Υπάρχει ένα μπέρδεμα σχετικά με την ατομική ευθύνη και τον αυτοπεριορισμό, ένα μπέρδεμα που βέβαια στους χώρους μας ενδημεί εδώ και δεκαετίες, έχει πολιτικό και ανθρωπολογικό

υπόβαθρο και δημιουργεί μπλεξίματα. Άσχετα με το αν η κρατική πολιτική γύρω από την κρίση του κορωνοϊού είναι αυτή των απαγορεύσεων και της καταστολής, ο αυτοπεριορισμός και η αίσθηση ευθύνης για εμάς και για τους γύρω μας πρέπει να είναι αδιαπραγμάτευτα. Πολιτική μας πρόταση και προοπτική δεν είναι ένας γενικευμένος αντιαυταρχισμός και αντικομφορμισμός, αλλά το χτίσιμο κοινοτήτων βασισμένων στην ελευθερία και την αλληλεγγύη, κοινοτήτων με βαθιές ρίζες και αίσθηση των ορίων.

Αυτή τη στιγμή η αίσθηση που επικρατεί τριγύρω είναι αυτή ενός πληθυσμού που προσμένει «να διοικηθεί» ακόμη περισσότερο, ακόμη πιο αποτελεσματικά, με πυγμή και αποφασιστικότητα. Η αίσθηση αυτή έχει βάση, αλλά πρέπει να την αξιολογήσουμε, χωρίς να παραλύουμε μπροστά στα νέα δεδομένα, και συνυπολογίζοντας ότι για πολλούς γύρω μας η κατάσταση της τελευταίας δεκαετίας είναι μια κατάσταση φόβου, η αίσθηση ενός ανθρώπου που παλεύει να βγάλει το κεφάλι έξω από το νερό κι όποτε βρίσκει κάτι να πιαστεί για να πάρει λίγη ώθηση, αυτό ως δια μαγείας εξαφανίζεται, βυθίζοντάς τον ακόμη περισσότερο.

Για πολλούς το κράτος μοιάζει να είναι σήμερα η σημαδούρα που επιτέλους θα αντέξει, κι ως εκ τούτου βιαστικά το σφιχταγκαλιάζουν.

Σε αυτό εξυπακούεται πως βοηθάει το επικοινωνιακό blitzkrieg σύσσωμων των ΜΜΕ που φιλοτεχνούν εικόνες στρατηγών του μέλλοντος για τους -στην πραγματικότητα- ανήμπορους ταγούς μας, αλλά βοηθάει και η ανθρωπολογική μας αποστροφή προς τα όρια, η οποία δημιουργεί ανασφάλεια και ψυχική απόσταση μεταξύ μας. Ας μην απελπιζόμαστε όμως! Η στοίχιση πίσω από την κρατική αρχή δεν είναι καθολική, ενώ χαρακτηρίζεται κι από ποιότητες κι εντάσεις που μας ενδιαφέρει να αναλύσουμε και να αναμειχθούμε μαζί τους, όπως είναι η αμφισβήτηση της αγοραίας αντίληψης για τη διαχείριση των αγαθών κοινής ωφέλειας, η επαναξιολόγηση ολόκληρων τομέων της κοινωνικής δραστηριότητας, η εικόνα του υποκειμένου σε σχέση με τον εαυτό του και την κοινότητα.

Από την άλλη, η συνθήκη της πανδημίας ανακινεί μια αίσθηση ανθρωπινότητας. Υπενθυμίζει την τρωτή και θνητή μας φύση αλλά και την ματαιότητα της προσπάθειας για απόλυτη κυριαρχία πάνω στο φυσικό περιβάλλον. Μας φανερώνει πόσο πολύ έχουμε ανάγκη ο ένας τον άλλον, πόσο δύσκολο είναι να επιβιώσουμε κατά μόνας – πόσο μάλλον να ζήσουμε και μια ζωή που αξίζει να βιωθεί. Γι' αυτό ας μην βιαζόμαστε να λοιδορήσουμε τα χειροκροτήματα στα μπαλκόνια, ας μην υποτιμούμε την αναγκαιότητα συμβολικών πρακτικών που ανακουφίζουν τα υποκείμενα κι επιτρέπουν μια κάποια ψυχική σύνδεση. Αντιθέτως, ας θεωρήσουμε αυτή την αίσθηση προνομιακή για να ξεδιπλώσουμε ένα γενναιόδωρο ρεπερτόριο κινήσεων αλληλεγγύης, συντριπτικά διαφορετικού ήθους, υφής κι αισθητικής από τα αντίστοιχα των ασκούμενων κρατικών και ιδιωτικών πολιτικών. Πάντοτε είναι στοίχημα για εμάς να δημιουργούμε και να διατηρούμε έναν χώρο ανάμεσα στο κράτος και την αγορά, έναν χώρο που να μην μπορεί να ταυτιστεί απολύτως μαζί τους. Σε αυτές τις συνθήκες, το ποντάρισμα είναι δυσκολότερο αλλά και πιο κρίσιμο να γίνει.

IV.

Με τον κίνδυνο να μετανιώσουμε πικρά αυτή την πρόβλεψη, επαναλαμβάνουμε πως η συνθήκη του κορωνοϊού αποτελεί κομβικό γεγονός το οποίο κλονίζει αρμούς του σημερινού κόσμου, του σημερινού status quo, κι ενδεχομένως καθορίσει μέρος της ατζέντας του αύριο. Κατ' αρχάς, η διάδοση του ιού ανά τον κόσμο ακολουθεί κατά πόδας τη φρενήρη πορεία της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης. Ο τρόπος διασύνδεσης του κόσμου μας σε συνδυασμό με την οικολογικά καταστροφική επικράτηση της τουριστικοποίησης, του άκρατου καταναλωτισμού και της νεοφιλελεύθερα αχαλίνωτης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, δεν επιτρέπει τον μετριασμό τέτοιων φαινομένων σε τοπικό ή -έστω- περιφερειακό επίπεδο. Συνάμα, αποδεικνύεται πως το μείζον ζήτημα της πανδημίας δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί παρά μόνο στο επίπεδο τους έθνους-κράτους. Αν στο ζήτημα της χρηματοπιστωτικής κρίσης ή στο προσφυγικό η Ευρωπαϊκή Ένωση φάνηκε μία φορά σε απόλυτη πολιτική αδυναμία

να πάρει και να επιβάλλει αποφάσεις από κοινού, σήμερα μοιάζει να αποδέχεται πως η πανδημία δεν μπορεί και δεν πρέπει (;) να αντιμετωπιστεί συλλογικά και συντεταγμένα κατά το πώς προβλέπεται από τα ευρωπαϊκά πρωτογενή και δευτερογενή νομοθετικά κείμενα – εξυπακούεται πως αναλόγως αδύναμοι, irrelevant, εμφανίζονται και λοιποί διεθνείς οργανισμοί όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας ή το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Επομένως, κάθε κράτος τραβάει το δικό του δρόμο αυτή τη στιγμή, για καλό ή για κακό, και αναμένουμε να δούμε πώς θα αποφασίσει η ΕΕ να το μεταβολίσει όλο αυτό, ειδικά στο δημοσιονομικό επίπεδο. Πάντως τα ζητήματα της τοπικοποίησης, της αποαποικιοποίησης του φαντασιακού από το μονόδρομο της ανάπτυξης, της ριζικής κριτικής στον τουρισμό και την κατανάλωση, ιδέες δηλαδή που μας απασχολούν ήδη, ίσως αποκτήσουν περισσότερο χώρο στο δημόσιο διάλογο και ίσως προταθούν μάλιστα κι από πλευρές που δεν περιμένουμε.

Έπειτα, η επαπειλούμενη τραγωδία αναγκάζει έκοντες άκοντες τους Δυτικούς να ξανασκεφτούν τη σχέση κράτους, ή έστω του στενού πυρήνα του, και ιδιωτικής οικονομίας. Οι πομφόλυγες των Μητσοτάκη, Γεωργιάδη και των συν αυτών σχετικά με την εκχώρηση μέρους του δημόσιου συστήματος υγείας στο ιδιωτικό κεφάλαιο, σήμερα θα ακούγονταν από άλλον πλανήτη. Δεν έπαψαν ούτε θα πάνε να είναι νεοφιλελεύθεροι -άλλωστε, όπως έχει εναργώς αναλυθεί αλλού, ο νεοφιλελευθερισμός δεν συνίσταται κύρια στην πριμοδότηση της οικονομίας της ελεύθερης αγοράς έναντι του κράτους, ωστόσο η εμπέδωση της πεποίθησης πως συγκεκριμένα κομμάτια της κρατικής διαχείρισης πρέπει να αναβαθμιστούν και να μείνουν ανεπηρέαστα από την αγοραία λογική, ενδεχομένως τους αναγκάσει σε τροποποίηση των πολιτικών τους στρατηγικών. Και φυσικά το αυτό ισχύει εξίσου και για χώρες της Δύσης όπως η Γαλλία και η Ιταλία – εντελώς παραδειγματικές εδώ τόσο οι δηλώσεις του νεοφιλελεύθερου icon, Μακρόν, όσο και του υπουργού οικονομικών του. Με δεδομένη την ιδεολογική επένδυση στους ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς και στη γενικευμένη λιτότητα, αναμένουμε με ενδιαφέρον να δούμε το πώς θα επενδυθεί ιδεολογικά η διάσωση κολοσσών της ευρωπαϊκής

οικονομίας, ει μη και ολόκληρων των οικονομιών των πλέον πληγέντων κρατών, το αν η νεοφιλελεύθερη γραφειοκρατία των Βρυξελλών θα στραφεί προς έναν κεϋνσιανισμό για λίγους και το ποια θα είναι η αντίδραση των πολιτών τους οποίους επί τόσα χρόνια ζύμωναν με τεχνοκρατικά και οικονομίστικα επιχειρήματα.

V.

Καλά είναι όλα τα παραπάνω, καλό να εμβαθύνουμε, καλό να αναλύουμε και να ερμηνεύουμε. Σε όλες μας τις κουβέντες όμως, στις μεσευμένες από την τεχνολογία -πλέον- συνελεύσεις και συνδιασκέψεις μας, αυτό που επανέρχεται σταθερά είναι το «τι να κάνουμε», «πώς να λειτουργήσουμε πολιτικά εν μέσω καταιγίδας». Κι ίσως αυτές τις στιγμές να είναι και πολιτικά και κοινωνικά κρίσιμο να αφήσουμε τα πολλά-πολλά λόγια στην άκρη και να δουλέψουμε όσο ποτέ άλλοτε.

Πριν προσπαθήσω να σκιαγραφήσω ορισμένους δρόμους σκέψης και δράσης πάνω στις πρακτικές που μπορούμε να υιοθετήσουμε αυτές τις μέρες, οφείλω να προχωρήσω σε δύο επισημάνσεις. Η πρώτη είναι πως έχει απόλυτο δίκιο ο Θέμης, όταν γράφει πως πρέπει «να ειρηνεύσουμε με το γεγονός πως υπάρχουν πράγματα για οποία δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα» και πως πρέπει να αντιληφθούμε την έλλειψη απόλυτης παντοδυναμίας μας. Η διαπίστωση αυτή αφορά τόσο ένα πιο ανθρωπολογικό, αναστοχαστικό επίπεδο για τη θέση μας στον πλανήτη Γη όσο και μια γνώση των πολιτικών ορίων μέσα στα οποία κινούμαστε κάθε φορά. Η δεύτερη σημείωση αφορά την ανάγκη καλής γνώσεως των δυνάμεων και των αδυναμιών μας ως ατομικών και συλλογικών υποκειμένων, ως συλλογικοτήτων και οργανώσεων που τοποθετούμαστε στον ελευθεριακό χώρο. Κι αν πλείστες όσες φορές έχουμε ξεπεράσει τους εαυτούς μας, κι έχουμε μάλιστα βιώσει και τη συλλογική χαρά αυτής της υπέρβασης, είναι εντούτοις απαραίτητο να γνωρίζουμε σε ποια πεδία θα είμαστε πιο αποτελεσματικοί, πού μπορούμε να στρέψουμε τις δυνάμεις μας, ποια είναι η κλίμακα στην οποία θα μπορέσουμε να επιφέρουμε απτές μεταβολές στο ζοφερό υπάρχον – και στην πορεία ας μας εκπλήξουμε ευχάριστα για ακόμη μια φορά.

Αν, όπως προαναφέρθηκε, η συνθήκη της πανδημίας δεν επιφέρει τα ίδια πλήγματα σε όλους κι αν η κρατική διαχείριση αποκλείει για ακόμη μία φορά τους πιο ευάλωτους, τότε έχουμε μπροστά μας το νήμα απ' όπου οφείλουμε να ξεκινήσουμε. Να δημιουργήσουμε και να πλαισιώσουμε ομάδες και κινήσεις αλληλεγγύης οι οποίες θα κρατήσουν όρθια τα πιο ευπαθή κομμάτια της κοινωνίας. Είτε στο μοριακό επίπεδο της πολυκατοικίας και της γειτονιάς στην οποία ζούμε, είτε με επίκεντρο τους κοινωνικούς χώρους και τα στέκια στα οποία συμμετέχουμε, να επενδύσουμε και να πολιτικοποιήσουμε την αίσθηση της ανθρωπινότητας, να περπατήσουμε δίπλα-δίπλα σε όλο αυτό. Συλλογή ειδών πρώτης ανάγκης, υγειονομικού υλικού και χρημάτων, βοήθεια στο σπίτι για όσους δυσκολεύονται να μετακινηθούν, αξιόπιστη ενημέρωση για ζητήματα προστασίας, νομική βοήθεια και παροχή συμβουλών αναφορικά με ζητήματα τεχνολογίας κι επικοινωνίας, είναι μερικά μόνο απ' όσα μπορούμε να κάνουμε. Ακόμη, αυτές τις μέρες να έχουμε τα αυτιά μας τεντωμένα για φωνές από τα διπλανά διαμερίσματα, για κραυγές από τα κελιά του ελληνικού σωφρονισμού, για τους έκλειστους στα ψυχιατρεία αλλά και τους ψυχικά πιο ζορισμένους γύρω μας, για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες των νησιών που ίσως έρθουν αντιμέτωποι με τη θανατοπολιτική διάσταση του κράτους αλλά και για τους πρόσφυγες και μετανάστες των γειτονιών μας που, όπως και να το κάνουμε, δεν έχουν την ίδια πρόσβαση με εμάς ούτε στην πληροφορία ούτε στην υγεία ούτε πουθενά!

Δεύτερο καθήκον το να μην βάλουμε γλώσσα μέσα για τις πτυχές της κρατικής διαχείρισης που θέτουν σε κίνδυνο ανθρώπινες ζωές, που εγκαθιδρύουν ένα εργατικό δίκαιο εκτάκτου ανάγκης, που αστυνομεύουν την υγεία μας με ελικόπτερα και διαγγέλματα – εδώ ας αξιοποιήσουμε πλήρως τις τεχνολογικές δυνατότητες και τη συλλογική γνώση πάνω σ' αυτές. Πατώντας γερά στα πόδια μας και με ισορροπημένη κριτική να σκεφτούμε τι σημαίνει για μια κοινωνία να στέλνει sms για να πάει μια βόλτα, πώς και γιατί ανατίθεται στην αστυνομία η διαφύλαξη της δημόσιας υγείας, σε ποιο βαθμό ιατρικοποιείται η πολιτική και πολιτικοποιείται η ιατρική, τι πρέπει να κάνουμε για να βγούμε απ' όλο αυτό ως

κοινωνία κι όχι ως φρικαρισμένο επεισόδιο του black mirror. Ας μην ενδώσουμε στον πειρασμό της συνωμοσιολογίας και της καταστροφολογίας κι ας δεχτούμε -καλή τη πίστη και για την οικονομία του επιχειρήματος- πως αυτή η δέσμη μέτρων είναι προσωρινού χαρακτήρα. Ακόμη κι έτσι έχουν τα πράγματα, ακόμη κι αν βγούμε έγκαιρα από το δοκιμαστικό σωλήνα, παραμένει το γεγονός πως βιώνουμε καταστάσεις που θα αφήσουν σημάδι στον ψυχισμό μας, θα εγγραφούν στη σχέση μας με το κράτος, θα αναδιαμορφώσουν τη σχέση μας με την ψηφιακή επικοινωνία.

Ας είμαστε, από την άλλη, αιχμηροί και έτοιμοι να αντιμετωπίσουμε την υποτίμηση των ζώων μας, την υποβάθμιση των εργασιακών σχέσεων, την διαχείριση της οικονομίας με όρους κρίσης. Να μιλήσουμε εδώ και τώρα και να κάνουμε ξεκάθαρο πως δεν θα ανεχτούμε ακόμη μία «διάσωση»! Να επιτεθούμε στη στατιστική, στο φορμαλισμό, στη γραφειοκρατία. Η κοινωνία να μην συντριβεί κάτω από το βάρος των αριθμών, των δεικτών και των γραφημάτων. Αλλά να εμπεδώσουμε πως αυτή τη φορά θα πρέπει να δουλέψουμε, να προετοιμαστούμε, να φτιάξουμε δομές και υποδομές πίσω από τις οποίες θα μπορούμε να στοιχηθούμε με μαζικούς, ανοιχτούς και συμπεριληπτικούς όρους, πολιτικά, κοινωνικά, συμβολικά.

Ακόμη, όσο εξωγήινο κι αν ακούγεται εν μέσω απαγόρευσης της κυκλοφορίας, αστυνόμευσης των πόλεων αλλά και αναγκαιότητας για αυτοπεριορισμό και προστασία, να μην αποκλείσουμε εντελώς τη δυνατότητα της ενσώματης πολιτικής δράσης. Στη σημερινή συνθήκη, αυτό που κάποτε ήταν το ψωμοτύρι μας, πρέπει να γίνει ένα όπλο που θα χρησιμοποιήσουμε όταν δεν υπάρχει άλλη επιλογή, και πάντοτε με σύνεση και προσοχή, για να μην αποξενωθούμε από την κοινωνία και την πραγματικότητα. Επομένως, ας μην εξοριστεί τελείως από τη σκέψη μας, ας παραμείνει ως δυνατότητα είτε για την πραγμάτωση κινήσεων έμπρακτης αλληλεγγύης, είτε για την υπεράσπιση όσων δεν έχουν παρόν και μέλλον, είτε -αν απαιτηθεί- για το σπάσιμο του κρατικού τσαμπουκά.

Από τους φίλους μας στην Ευρώπη μας έρχεται το μήνυμα πως

«τώρα μένουμε σπίτι, αλλά μετά θα σας πάρουμε φαλάγγι», πως «μετά θα λογαριαστούμε» και δεν μπορούμε παρά να χαμογελάσουμε και να μείνουμε ικανοποιημένοι με το υψηλό αγωνιστικό φρόνημα των συντρόφων μας. Κατά τη γνώμη μου όμως, για να έχει έστω και την παραμικρή πιθανότητα να συμβεί κάτι τέτοιο στο εγγύς - και τόσο μακρινό συνάμα- μέλλον, πρέπει να αρθούμε στο ύψος της περίπτωσης σήμερα. Για να μην γίνει το «μετά θα λογαριαστούμε» ένα ακόμη «από Σεπτέμβρη θα γίνει της πουτάνας», οφείλουμε να δράσουμε σήμερα κοινωνικά και πολιτικά, συνεκτικά και στοχευμένα. Να πούμε αυτά που πρέπει να πούμε και να κάνουμε αυτά που πρέπει να κάνουμε. Έτσι ήταν πάντα τα πράγματα, έτσι είναι και σήμερα. Κι ας φαντάζουν τόσο μα τόσο αλλόκοτα.

Ο μονόλογος του κορωνοϊού: «Ήρθα για να σταματήσω τη μηχανή, επειδή εσείς δεν βρίσκετε το χειρόφρενο»

από το [lundimatin](#)

μετάφραση από τα γαλλικά: Θεόφιλος Βανδώρος

Αγαπητά ανθρώπινα όντα, σταματήστε να κραυγάζετε με γελοίες ιαχές πολέμου. Μη στρέψετε τις εκδικητικές ματιές σας εναντίον μου. Σβήστε τα μαβιά χρώματα του τρόμου με τα οποία ζωγραφίζετε το όνομα μου. Όλοι εμείς, τα βακτήρια και οι ιοί, από τα βάθη του μικρόκοσμου, είμαστε η αληθινή συνέχεια της ζωής πάνω στη Γη. Χωρίς εμάς δεν θα είχατε δει ποτέ το φως της ημέρας, δεν θα είχε καν δημιουργηθεί το πρώτο σας κύτταρο.

Είμαστε οι πρόγονοι σας, με τα ίδια δικαιώματα όπως οι πέτρες και τα φύκια και σίγουρα πολύ περισσότερα από τους πιθήκους. Βρισκόμαστε όπου είστε κι εσείς και όπου δεν έχετε φτάσει ακόμα. Εάν είστε ικανοί να αντιληφθείτε στο σύμπαν μόνο ό, τι σας μοιάζει, τόσο το χειρότερο για εσάς!

Όμως, επιτέλους, σταματήστε να λέτε πως είμαι εγώ που σας σκοτώνω. Δεν πεθαίνετε από τη δραστηριότητα μου στους ιστούς σας, αλλά από την απουσία περίθαλψης και φροντίδας εκ μέρους των ομοίων σας.

Εάν δεν ήσασταν τόσο άπληστοι σαν αρπακτικά μεταξύ σας, όπως είστε και με όλα όσα ζουν πάνω σε τούτο τον Πλανήτη, θα είχατε αρκετά κρεβάτια, νοσοκόμους και αναπνευστήρες για να καταφέρετε να επιβιώσετε μετά από τις καταστροφές που προκαλώ στους πνεύμονες σας.

Εάν δεν στοιβάζατε τους ηλικιωμένους στους οίκους του θανάτου και τους αρτιμελείς στα τσιμεντένια κλουβιά, δεν θα είχατε φτάσει ως εδώ.

Εάν δεν είχατε μετατρέψει όλη την επιφάνεια της Γης που μέχρι χθες ήταν πλούσια σε ζωή, χαοτική, πυκνοκατοικημένη με λαό ή μάλλον με λαούς, σε μία τεράστια έρημο της μονοκαλλιέργειας της Ομοιομορφίας και του Ακόρεστου, ποτέ δεν θα μπορούσα να εφορμήσω στην παγκόσμια κατάκτηση των λαιμών σας.

Εάν δεν είχατε καταντήσει σχεδόν όλοι σας, από την αρχή ως το τέλος του περασμένου αιώνα, πλεονάζοντα αντίγραφα μίας μοναδικής και ανούσιας μορφής ζωής, δεν θα ετοιμαζόσασταν να πεθάνετε μοιρολατρικά σαν τις μύγες μέσα στο ζαχαρόνερο του πολιτισμού σας.

Εάν δεν είχατε καταστήσει τους χώρους σας τόσο άδειους, τόσο διάφανους, τόσο αφηρημένους, να είστε βέβαιοι πως δεν θα μπορούσα να εξαπλωθώ με την ταχύτητα ενός αεροσκάφους.

Έρχομαι να εκτελέσω την ποινή που μόνοι σας είχατε εδώ και

καιρό αναγγεΐλει στους εαυτούς σας. Να με συγχωρείτε αλλά εσείς είστε, απ' όσο γνωρίζω, που ανακαλύψατε τον όρο "Ανθρωπόκαινος" εποχή. Εσείς απονεύματε στους εαυτούς σας όλη την τιμή της καταστροφής και τώρα που ολοκληρώνεται είναι πολύ αργά για να την αποποιηθείτε. Οι πλέον τίμιοι ανάμεσα σας το γνωρίζουν καλά: δεν έχω άλλον συνεργάτη από την ίδια σας την κοινωνική οργάνωση, την τρέλα της "μεγάλης κλίμακας" και της οικονομίας της, τον φανατισμό του συστήματος. Μόνο τα συστήματα είναι "ευάλωτα". Τα υπόλοιπα ζουν και μετά πεθαίνουν. "Ευάλωτο" είναι εκείνο που σκοπεύει στον έλεγχο, την επέκταση και την τελειοποίηση του. Κοιτάξτε με καλά: είμαι το αντίθετο του θανάτου που κυριαρχεί.

Σταματήστε λοιπόν να με υβρίζετε, να με κατηγορείτε, να με καταδιώκετε. Σταματήστε να φανατίζεστε εναντίον μου. Όλο τούτο είναι παιδαριώδες. Σας προτείνω μία μεταστροφή οπτικής: υπάρχει μία νοημοσύνη εμμενής στη ζωή. Δεν υφίσταται καμία ανάγκη να αποτελείς ένα αντικείμενο για να διαθέτεις μνήμη ή στρατηγική. Καμία ανάγκη να είσαι κυρίαρχος για να αποφασίζεις. Τα βακτήρια και οι ιοί επίσης μπορούν να προκαλέσουν βροχή και ξαστεριά. Συνεπώς, αντιμετωπίστε με περισσότερο ως σωτήρα παρά ως νεκροθάφτη.

Είστε ελεύθεροι να μην με πιστέψετε, όμως ήρθα για να σταματήσω τη μηχανή στην οποία δεν βρίσκετε το χειρόφρενο.

Έφτασα για να εμποδίσω τη λειτουργία που σας κρατά ομήρους. Ήρθα για να αποκαλύψω την εκτροπή της "κανονικότητας".

"Το να αναθέτουμε σε άλλους τη διατροφή μας, την ασφάλεια μας, την ικανότητα μας να φροντίσουμε για το επίπεδο της ζωής μας, ήταν μία τρέλα"... "Δεν υπάρχει όριο προϋπολογισμού, η υγεία δεν έχει τιμή". Βλέπετε πώς προκαλώ γλωσσοδέτη στη γλώσσα και το πνεύμα των κυβερνώντων σας! Βλέπετε πώς σας τους επαναφέρω στο πραγματικό τους μέγεθος, τους άθλιους απατεώνες, που είναι και υπερόπτες! Βλέπετε πώς ξαφνικά αυτοκαταγγέρονται όχι μόνο ως περιττοί αλλά και επιβλαβείς! Δεν είστε γι' αυτούς παρά μόνο τα υποστηρίγματα της αναπαραγωγής του συστήματός τους, δηλαδή

λιγότερο ακόμα και από σκλάβοι. Ακόμα και το πλαγκτόν στη φύση το μεταχειρίζονται καλύτερα.

Πάντως προσέξτε, μην τους φορτώσετε με κατηγορίες, μην ποινικοποιήσετε τις ανεπάρκειες τους. Κατηγορώντας τους γι' απροσεξία σημαίνει πως τους αποδίδετε περισσότερα από ότι τους αξίζει. Καλύτερα να αναρωτηθείτε πώς μπορέσατε να νοιώθετε άνετα τόσο καιρό, επιτρέποντας τους να σας κυβερνούν. Εκθειάζοντας τα πλεονεκτήματα της κινέζικης εκδοχής έναντι της βρετανικής, της ιμπεριαλιστικής-νομοϊατρικής ενάντια στην δαρβινιστική-φιλελεύθερη, σημαίνει πως δεν έχετε καταλάβει τίποτα ούτε από τη μία ούτε από την άλλη, από τον τρόπο της μίας όσο και τον τρόπο της άλλης. Από την εποχή του Κενέ*, οι φιλελεύθεροι πάντα εποφθαλμιούσαν με φθόνο την κινεζική αυτοκρατορία και ακόμα συνεχίζουν. Οι δύο εκδοχές είναι σιαμαίες αδελφές. Είναι γεγονός πως η μία σας περιορίζει στα πλαίσια του δικού σας συμφέροντος και η άλλη, για το συμφέρον της κοινωνίας, καταλήγει πάντα να συντρίβει τη μοναδική μη μηδενιστική διέξοδο: να φροντίζετε τους εαυτούς σας, εκείνους που αγαπάτε και ό, τι αγαπάτε μέσα σε ένα σύνολο εντελώς άγνωστο. Μην επιτρέψετε σε εκείνους που σας οδήγησαν στην άβυσσο, να υποκρίνονται πως ενδιαφέρονται να σας βοηθήσουν να βρείτε διέξοδο: δεν θα κάνουν τίποτα άλλο από το να σας ετοιμάσουν μία κόλαση ακόμα πιο τελειοποιημένη, έναν λάκκο ακόμα πιο βαθύ.

Την ημέρα που θα έχουν την ευκαιρία, θα βάλουν το στρατό να περιπολεί ακόμα και στο Υπερπέραν.

Θα έπρεπε τουλάχιστον να με ευχαριστείτε! Χωρίς εμένα, για πόσο καιρό ακόμα θα παρουσιάζονταν ως απαραίτητα όλα αυτά τα αναμφισβήτητα που τώρα αναγγέλλεται ξαφνικά η ματαίωση τους; Η παγκοσμιοποίηση, οι διαγωνισμοί, η εναέρια κυκλοφορία, τα όρια του προϋπολογισμού, οι εκλογές, το θέαμα των αθλητικών αγώνων, η Ντίσνεϊλαντ, οι αίθουσες των γυμναστηρίων, ο μεγαλύτερος όγκος του εμπορίου, το εθνικό κοινοβούλιο, ο σχολικός εγκλεισμός, οι συναθροίσεις του πλήθους, η ουσία της εργασίας

γραφείου, όλη τούτη η μεθυσμένη κοινωνικότητα που δεν είναι τίποτα άλλο από την αγχωμένη μοναξιά των μητροπολιτικών μονάδων: όλα τούτα επομένως έπαψαν να είναι αναγκαία μόλις εκδηλώθηκε το καθεστώς της αναγκαιότητας.

Ευχαριστείστε με για τη δοκιμασία της αλήθειας των επόμενων εβδομάδων: θα μπορέσετε να ζήσετε τη δική σας ζωή, χωρίς τις χιλιάδες υπεκφυγές, που βρέξει-χιονίσει, καθιστούν ανεκτό το ανυπόφορο. Χωρίς να το έχετε καταλάβει, ποτέ δεν είχατε εγκατασταθεί άνετα μέσα στην ίδια σας την ύπαρξη. Βρισκόσασταν ανάμεσα στα χαρτοκιβώτια της μετακόμισης κι εσείς δεν το γνωρίζατε. Από εδώ κι μπρος θα ζήσετε με τους δικούς σας. Θα κατοικήσετε στα σπίτια σας. Θα σταματήσετε να βρίσκεστε εν κινήσει στην πορεία προς το θάνατο. Ίσως να μισήσετε τον σύντροφό σας. Θα βρεθείτε στοιβαγμένοι μαζί με τα παιδιά σας.

Ίσως να σας έρθει η επιθυμία να τινάξετε στον αέρα όλο τον περίγυρο της καθημερινότητας σας.

Η αλήθεια είναι πως δεν ζούσατε σε αυτόν τον κόσμο, μέσα σε τούτες τις μητροπόλεις του διαχωρισμού. Ο κόσμος σας δεν ήταν πια βιώσιμος σε κανένα του σημείο παρά μόνο υπό την συνθήκη της διαρκούς φυγής. Ήταν τόσο μεγάλη η φρίκη, που έπρεπε να είστε διαρκώς σε κίνηση και περιτριγυρισμένοι από περισπασμούς. Και το απόκοσμο βασίλευε ανάμεσα στις υπάρξεις. Ευχαριστείστε με για όλα αυτά και καλώς ήρθατε στη Γη.

Χάρη σε μένα, για ένα απροσδιόριστο διάστημα, δεν θα εργαζόσαστε πια, τα παιδιά σας δεν θα πηγαίνουν σχολείο, και όμως θα είναι το εντελώς αντίθετο από τις διακοπές σας. Οι διακοπές είναι ο χώρος που πρέπει να επιπλώσετε με κάθε τίμημα, περιμένοντας την επιστροφή στην εργασία. Όμως, εδώ, εκείνο που ξανοίγεται μπροστά σας, χάρη σε μένα, δεν είναι ένα απροσδιόριστο διάστημα αλλά μία τεράστια πλήξη. Σας αδρανοποιώ. Τίποτα δεν σας βεβαιώνει πως ο μη-κόσμος θα επανέλθει. Όλος αυτός ο κερδοφόρος παραλογισμός ίσως να σταματήσει. Εφόσον δεν πληρώνεστε, τι πιο φυσικό από το να

σταματήσετε να πληρώνετε το ενοίκιο σας; Για ποιο λόγο να συνεχίσει κανείς να πληρώνει τις δόσεις στην τράπεζα μιας και δεν μπορεί, έτσι κι αλλιώς, να δουλέψει; Δεν είναι καθαρή αυτοκτονία τελικά, να ζει κανείς εκεί όπου δεν μπορεί να καλλιεργήσει ούτε ένα κήπο; Όποιος, όμως, δεν έχει πια χρήματα, δεν πρόκειται να σταματήσει να τρώει και όποιος έχει το μέταλλο έχει και το ψωμί. Ευχαριστείστε με: σας τοποθετώ εμπρός στη διακλάδωση που καθόριζε σιωπηλά τις υπάρξεις σας: την οικονομία ή τη ζωή.

Ήρθε η ώρα να επιλέξετε. Το διακύβευμα είναι ιστορικό. Είτε οι κυβερνήσεις σας επιβάλλουν το καθεστώς εξαίρεσης είτε εφευρίσκετε το δικό σας καθεστώς.

Είτε αντιλαμβάνεστε τις αλήθειες που βγήκαν στο φως της ημέρας είτε βάζετε το λαιμό σας την αγχόνη. Είτε θα χρησιμοποιήσετε το χρόνο που σας δίνω τώρα, για να σχεδιάσετε τον κόσμο που θα ακολουθήσει με βάση τα μαθήματα της παρούσας κατάρρευσης, ή τούτος ο κόσμος θα ολοκληρώσει τη ριζοσπαστικοποίηση του. Η καταστροφή σταματάει όταν σταματάει η οικονομία. Η οικονομία είναι η μαστίγα. Πριν ένα μήνα ήταν μόνο μία θεωρία. Τώρα είναι γεγονός. Κανείς δεν μπορεί να αγνοήσει πόσοι αστυνομικοί, πόση εποπτεία, πόση προπαγάνδα, τι εφοδιασμός και πόσες ώρες τηλε-εργασίας θα χρειαστούν για να αντιμετωπιστεί.

Μπροστά μου, μην υποχωρείτε ούτε με πανικό ούτε με άρνηση. Μην υποκύπτετε στις βιοπολιτικές υστερίες. Οι εβδομάδες που θα ακολουθήσουν θα είναι τρομερές, συντριπτικές, βάνουσες. Οι πύλες του θανάτου θα είναι ορθάνοιχτες. Είμαι το πιο καταστροφικό προϊόν της καταστροφικής παραγωγής. Έρχομαι να εκμηδενίσω τους μηδενιστές. Ποτέ άλλοτε η αδικία αυτού του κόσμου δεν θα είναι πιο κραυγαλέα. Έρχομαι να θάψω έναν πολιτισμό και όχι εσάς. Όσοι θέλουν να ζήσουν, θα πρέπει να προσαρμοστούν σε νέες συνήθειες, που θα είναι αποκλειστικά δικές τους. Η ευκαιρία της επανεφεύρεσης θα είναι να με αποφύγετε, αυτή είναι η καινούργια τέχνη των αποστάσεων. Η τέχνη του χαιρετισμού, όπου ορισμένοι ήταν αρκετά στραβοί ώστε

να αντιληφθούν τη μορφή του θεσμού, δεν θα υπακούει πια σε κανένα πρωτόκολλο. Θα σφραγίζει τις υπάρξεις.

Μην το κάνετε αυτό “για τους άλλους”, για τον “πληθυσμό” ή την “κοινωνία”, κάντε το για τους δικούς σας. Φροντίστε τους φίλους και όσους αγαπάτε. Αναστοχαστείτε, ως αυτεξούσιοι, μία δίκαιη μορφή της ζωής. Δημιουργήστε πυρήνες ευζωίας, εξαπλώστε τους, τότε μόνο δεν θα μπορώ να σας βλάψω. Αυτό το κείμενο δεν είναι κάλεσμα στη μαζική επιστροφή της πειθαρχίας αλλά της εγρήγορης Δεν είναι το τέλος της ανεμελιάς αλλά της αμέλειας. Ποιος άλλος τρόπος μου έμεινε για να σας θυμίσω πως η σωτηρία βρίσκεται σε κάθε κίνηση.

Έπρεπε να το αντιληφθώ: η ανθρωπότητα δεν αναρωτιέται παρά μόνο όσα είναι αδύνατον να μην αναρωτηθεί.

Στ Μ * – Ο Φρανσουά Κενέ (François Quesnay, 4 Ιουνίου 1694 – 16 Δεκεμβρίου 1774) ήταν Γάλλος οικονομολόγος και γιατρός, ιδρυτής της σχολής των φυσιοκρατών και θεμελιωτής της πολιτικής οικονομίας. Γεννήθηκε στις 4 Ιουνίου του 1694 στο Μερέ (Méré), κοντά στο Παρίσι και ήταν γιος δικηγόρου.

**«Ω λε φιλαλάκο!», παίζοντας
εκεί, στη συμβολή του
«δρόμου» με τις λέξεις...**

της Τέσης Λαζαράτου

I. Μετάδοση μητρική

Η αλληλεγγύη υπήρξε μια σταθερή παράμετρος γύρω από την οποία στην μετα-πολιτευτική Ελλάδα, αναπτύχθηκαν κοινωνικές αντιστάσεις και πολιτικές συνεκδοχές. Από την συγκρότηση της «Επιτροπής για την Απελευθέρωση του Πόλε» στις 23 Ιουλίου 1976, μόλις μία μέρα μετά τη σύλληψη του στην πλατεία Συντάγματος, μέχρι σήμερα, έχουν μεσολαβήσει 44 ολόκληρα χρόνια.

Τέσσερεις δεκαετίες αγώνων – τέσσερεις γενιές αγωνιστών, μαχόμενων – διωκόμενων – σκεπτόμενων (αν και.. όχι πάντα) με αναρίθμητες τις εμβληματικές στιγμές (αν και... όχι όλες) της αλληλεγγύης! Με προφανείς ή και αφανείς περιοδολογήσεις βάσει ριζικών ανατοποθετήσεων (άλλοτε εξωγενών – άλλοτε ενδογενών), με διαχρονικά διακυβεύματα και, ανά θεματικές ή περιόδους, τροποποιημένες τακτικές.

Παράλληλα με την βασική αποστολή αυτής της περιόδου, την διάνοιξη δηλαδή των σημασιών γύρω από το ζήτημα της αστικής νομιμότητας, η αλληλεγγύη απετέλεσε τον καταλύτη, μετασχηματίζοντας κινηματικές συγκροτήσεις άλλοτε – άλλως σε νησίδες ενός ελευθεριακού και αντεξουσιαστικού, κατ' ουσίαν, πολιτισμού. Ενός πολιτισμού που ήταν και είναι σταθερά προσανατολισμένος στην κοινωνική απελευθέρωση, προβάλλοντας στον ορίζοντά της, στιγμές γνήσιας ένυλης καθημερινότητας: δηλαδή το «όραμα σε μικροκλίμακα» τέτοια που να επιτρέπει, εδώ και τώρα, εφαρμογή.

Επιλογές – στάσεις – ύφος – γλώσσα – σχέσεις – διεκπεραιώσεις – διαμεσολαβήσεις / δευτερεύουσες σημασίες πέραν του πυρηνικού ιδεολογικού προτάγματος και ενθάδε του κεντρικού πολιτικού επιστεγάσματός του, σφραγίστηκαν από αυτό τον πολιτισμό. Αινίγματα μιας ανυποχώρητης «μεταθεσμικής» ελευθερίας, συνκινήσεις και θαυμαστές ανατροπές του χειραγωγούντος προβλέψιμου, μετέτρεψαν την πολιτική αλληλεγγύη σε εργαστήριο του κοινωνικού. Μια καταλυτική για τις εξελίξεις συνθήκη, που όχι πάντα ανέφελα – ενίοτε και με αιμάσσοντα τρόπο, στοιχειοθέτησε το ήθος της.

Μετά λόγου γνώσεως από το θεσμίζον φαντασιακό στην θεσμική διάσταση των σημασιών, κι από εκεί στην κοινωνική έρημο των σημαινομένων. Ή αλλιώς, με ποιους όρους ο λόγος της μετάδοσης γίνεται «μυητικός»; Η μυητική μετάδοση μπορεί να υπηρετηθεί από μια αυτοβιογραφία; Κι αν ναι, πώς θετικό – αρνητικό θα περιεχθούν ισόρροπα, βάσει της ευκτέας αναπαραστατική δικαιοσύνης;

II. Η ενική κλιτική μιας πληθυντικής απεύθυνσης

Αναμφίβολα διανύουμε τον αιώνα της κάπως glitter «θετικής» ψυχολογικής σκέψης. Η νεοφιλελεύθερη ανθρωπολογία θα είχε πολλά να πει για αυτό. Το δήθεν θετικό ως η απόλυτη θέσμιση του ελέγχου μιας ολοπαγούς εξουσίας, και δι' αυτού το αρνητικό να επελαύνει. Το υποκείμενο, ολοένα πιο έκτοπο από την επιθυμία του, αναλαμβάνει αλυσιτελώς να το ψευδοθετικοποιήσει. Και εκείνη η κρίσιμη για την ανθρωπότητα μας ψυχική εργασία που απαιτείται προκειμένου τω όντι το αρνητικό να συνδεθεί με το θετικό, ιδρυτική πράξη του συμβολικού στην ψυχική επικράτεια, αφίσταται ως ενενεργή, ενίοτε και μη διαθέσιμη. Και εκείνοι οι κοινωνικοί παράμετροι που θα την επέβαλλαν, ή και θα την περιελάμβαναν εγκαθιστώντας μια αγαστή αλληλεπίδραση, παραμένουν έκπτωτοι ή δια παντός αναβληθέντες.

Εύλογα ό,τι σήμερα επανεγγράφει το θετικό στην κοινωνική του προοπτική κι άρα δεν μπορεί παρά να περιέχει ισόποσα τόσο την αναγνώριση όσο και την αξιοποίηση του αρνητικού, διαθέτει ένα ανατρεπτικό πρόσημο.

Ωστόσο για να συμβούν αυτά όλα, όρος αναντικατάστατος η σύνδεση σκέψης και πράξης και καρπός τους, ο λόγος. Η έκπληξη στο συνδηλούμενο του τίτλου «ω λε φιλαλάκο!» δια χειρός Νίκου Γιαννόπουλου, υποστασιοποιεί αυτή την δημιουργική αποστολή. Δίνοντας έτσι το έναυσμα, για την ανάληψη ευθύνης ενός παιγνιδιού κάπως κρίσιμου, εκεί στη συμβολή του «δρόμου» με τις λέξεις! Ποιες άραγε γραμματικές παράμετροι της κλίσης του ουσιαστικού, κατά πτώση και κατ' αριθμό, θα σχημάτιζαν πιο

περίτεχνα την κλιτική του παράδοξου αυτού τίτλου; Ποια άραγε απόδοση εννοιολογική του περιεχομένου που έπεται θα άρμοζε πληρέστερα στο περιέχον του εν λόγω τίτλου; Το νόημα της πολιτική που εκπροσωπεί ο Νίκος Γιαννόπουλος, θα μπορούσε ακροθιγώς να συμπυκνωθεί στις εξής έξι λέξεις «μια πλειοψηφική απεύθυνση με μειοψηφικούς όρους» Και ο τίτλος του πρώτου του βιβλίου θα μπορούσε σκανδαλωδώς ισόποσα να περιεχθεί ως «η ενική κλιτική μιας πληθυντικής απεύθυνσης». Και το περιεχόμενο του; Είναι μνητικό. Ένας σημειωτικός θησαυρός επτά ενοτήτων, μια επτάτομη κινηματική εγκυκλοπαίδεια τουλάχιστον επιπέδου Κοσμογνωσίας, για όσους το έχουν διαβάσει, η έγκριτη εκείνη εγκυκλοπαίδεια που πολύ νωρίς προέβλεψε ονομαστικά την ανιδιοτελή δοτική του!

III. Η ανάληψη του κόστους ως μέτρο της ελευθερίας

Το ευφυολόγημα, ως φορέας μιας παιγνιώδους πολιτικής γραφής ή μιας αιχμηρής ανατρεπτικής δράσης, έχει την ένδοξη θέση του στο πολιτισμό των ανταγωνιστικού κινήματος. Ωστόσο η ακατάβλητη συνεισφορά του, τόσο στην αρένα της κανονικότητας μιας «καθημερινής» πολιτικής όσο και στην «εορταστική» ανατροπή της, αποτελεί κεντρικό χαρακτηριστικό του συγγραφέα του εν λόγω πονήματος και κύριο εκπρόσωπο ενός ευδιάθετου αγωνιστικού παραδείγματος. Κι εδώ να διευκρινίσω ότι ως πολιτική, δάνειο από τον ορισμό του Ρανσιέρ, ας εννοηθεί μία ειδική ρήξη στη λογική της άσκησης εξουσίας. Σε αυτή ομνύουν – σε αυτή απολογούνται οι αγωνιστές, όπως ο συγγραφέας, ακόμα και σε ρόλους φυσικού ηγέτη.

Και ναι, ποιος θα το πίστευε, είναι αυτοί οι ευφρόσυνοι κι ευδιάθετοι, που δια του άλλου παραδείγματος, αναλαμβάνουν την διάσωση του θετικού! Υπάρχουν άνθρωποι βαθιά δημιουργικοί που σε πείσμα της επιταγής των καιρών συνεχίζουν να αντιλαμβάνονται ως αρνητικό, την εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο. Διαχωρίστηκαν από το κυρίαρχο ιδεολόγημα της ατομικής επιτυχίας, αναλαμβάνοντας το κόστος τους, ως την μόνη ένυλη απόδειξη της ελευθερίας.

Δεν μάζεψαν λεφτά, ούτε τίτλους, ούτε χρυσοποίκιλτα βιογραφικά, ούτε άρθρα με δημοσιεύσεις σε έγκριτα επιστημονικά περιοδικά.

Παρότι δουλεύουν άοκνα και παρότι οι μοίρες τους προίκισαν με μονάκριβη γενναιοδωρία. Το βιογραφικό τους περιλαμβάνει άλλα εύσημα: συλλήψεις, φυλακές, «επαναστατικές ταλαιπωρίες»... Κοντολογίς με κέφι, με πάθος, με ανιδιοτέλεια, με επινοητικότητα προτάσσουν το θετικό και χωρίς οικονομία ψυχής το υπηρετούν. Δι' αυτής της ανάληψης ευθύνης, μπορούν να καυχηθούν πώς το παιχνίδι παραμένει ένας τόπος θαυμάτων: εκεί όπου η φαντασία κι η μαχητικότητα συναντά την μέθοδο και την προοπτική. Και τότε, ω του θαύματος – αυτοστιγμεί, παράγονται κοινωνικές αντιστάσεις και πολιτικές συνεκδοχές!

«Να σκέφτεσαι δεν είναι πάντα εύκολο. Να πράττεις είναι δύσκολο. Να πράττεις σύμφωνα με ό,τι σκέφτεσαι είναι το πιο δύσκολο πράγμα στον κόσμο» έγραφε ο Γκαίτε δύο αιώνες πριν. Γι αυτό, το «ώ λε φιλαλάκο» επελαύνει ακάθεκτα για την επόμενη έκδοση, μόλις δύο μήνες μετά την πρώτη. Εξίσου ακάθεκτα επαναφέρει το μεθύστερον στις ζωές μας, όσων αναφερόμαστε κι όσων θα ήθελαν αλλά κι όλων των άλλων. Συζητήσεις ιδιωτικές, παρουσιάσεις δημόσιες, κριτικές στα μέσα, και κυρίως από τα μέσα, επανεγγράφουν ένα εκ των υστέρων στο εκ των υστέρων του Νίκου του Γιαννόπουλου. Επιτυχία αναμενόμενη αφού το βιβλίο λογοτεχνικά προσδιορίζει όχι μόνο χώρο αλλά και τροπικότητα.

IV. Κοινωνικές αντιστάσεις και πολιτικές συνεκδοχές.

Οι ιστορίες του Γιαννόπουλου στοιχειοθετούν μια πρωτογενή πηγή της Ιστορίας και επιδέχονται προσεγγίσεις πολλαπλών αφετηριών. Είναι αυτοβιογραφία, ενέχοντας θέση μαρτυρίας αφού εξιστορεί. Είναι μια πολιτική πραγματεία, αφού μέσα από τα απομνημονεύματα της 50χρονης μεταπολιτευτικής διαδρομής του συγγραφέα, που ειρήσθω εν παρόδω καλά κρατεί και συνεχίζει απτόητη, αφηγείται συσχετισμούς, ρεύματα ιδεών, συμπεριφορές στάσεις κι αλληλεπιδράσεις. Αποτελεί μελέτη ανθρωπολογική,

θεσμίζοντας εμπράγματο παράδειγμα μιας «ζωής άλλης» με ρευστότητα αλλά και πείσμα, με νηφαλιότητα αλλά και παραφορά, ανάλαφρη αλλά και περίσκεπτη (φουκωικό πολιτικό υποκείμενο και καστοριαδικός ανθρωπολογικός τύπος). Συγκροτεί σπουδή μνήμης και τέλος «ώ του θαύματος του φιλαλάκου!», ναι, αφήνει χώρο και για τα άλλα τα άορατα, στοιχειοθετώντας με σεβασμό το ψυχολογικό προφίλ μιας γενιάς αλλά και επιτρέποντας χωρίς φόβο, να δούμε το δικό του. Διέρχεται με αναπάντεχη διακριτικότητα από την πλημμυρίδα μιας πολεμικής εξωτερικότητας στην ανεπαίσθητα τοπία του εσωτερικού. Κοντολογίς, μέσα από αυτά τα συνεχή περάσματα, τελικά θα επιτρέψει στους αναρίθμητους πρωταγωνιστές της ιστορίας του να μετακινηθούν: από την συμμετοχή τους ως φιγούρες με περιγράμματα, στην συμβολή τους με χαρακτηριστικά προσώπου κι ονοματεπώνυμο.

V. Ένα δοκίμιο του θετικού που εγείρεται έναντι του αρνητικού που επελαύνει

Το βιβλίο του Γιαννόπουλου αναδεικνύεται σε ένα δοκίμιο του θετικού που εγείρεται έναντι του αρνητικού που επελαύνει. Ανάμεσα στα πολλά, όσα θα προσκομίσει στον αυριανό μελετητή, θα συμβάλλει και με ένα μονάκριβο ανθρωπολογικό υλικό μιας ενσώματης ιστοριοδιφίας. Για το πώς ένας φωτισμένος κι αντισυμβατικός άνθρωπος κατάφερε να εμπνεύσει, να συγκροτήσει υποκείμενα κι ιστορία, να κάνει τομές και να συμβάλλει καθοριστικά στην τροπή των πραγμάτων. Παράλληλα, για το πώς δια των λέξεων του, καθιστά στην εποχή της εικονικότητας, παντελώς αχρείαστη την ίδια την εικόνα.

Τα κεφάλαια του βιβλίου μοιάζουν με πολύχρωμα αεροπλανάκια σε λούνα – παρκ. Στο τέλος παρότι έχεις χαρεί, βγαίνεις λίγο ζαλισμένος: από το ύψος, τις στροφές και τη σαγήνη. Μάστορας ο αφηγητής, και μας αιχμαλωτίζει... Τόση η ζωντάνια του γλωσσικού ιδιώματος, που βγάζει σπίθες το χαρτί από την δεινότετη εξιστόρηση τόσων αναφλέξεων! Και τι ωραία ομιλεί την ελληνική, ένας απάτριδας πρώην τροτσκιστής, νυν συμβουλευτικός και πάντοτε ακραιφνής διεθνιστής! Κι άραγε υπάρχει άλλο παράδειγμα μιας

τόσο κεφάτης εξιστόρησης τόσων δεινών; Κι αν με ρωτάτε «καλά οι ευφρόσυνοι δεν μελαγχολούν;» ευθύς θα σας παραπέμψω στις σελίδες του πονήματος, αρκεί να ξέρετε να διαβάσετε πίσω από τις λέξεις. Ωστόσο το λανθάνον θα καθρεφτιστεί πληρέστερα στη δημιουργικότητα του φροϋδικού εκ των υστέρων, ως το έναυσμα για περαιτέρω αναανοηματοδότηση, παρά στο μαρξικό *ex factus*. Αιτία, εκείνη η ειδική υφή του απολεσθέντος που περικλείει το κατόπιν εορτής.

Η αινιγματική σχέση της επίτευξης και της χαράς, της σεμνότητας και της επάρκειας, του επί μέρους και του συνολικού, του αρνητικού με το θετικό του και τανάπαλιν!

VI. Από τον ενικό της ανατροπής, στον πληθυντικό του υποκειμένου.

Το πόνημα του Νίκου Γιαννόπουλου δεν ενθυμείται μόνο για να διασώσει την ιστορία, δεν διατυπώνει για να την μεταδώσει, δεν επινοεί λύσεις για να υλοποιήσει υπερβάσεις, δεν εισάγει παραμέτρους μόνο για ορίσει νέες πραγματικότητες στο κόσμο της ζωηρής Άκρας Αριστεράς αλλά πρωτίστως κατά μήκος μιας αφήγησης ποταμού σταθερά, τον αγκαλιάζει! Στα 62 γεμάτα από ζωή χρόνια της ζωής του, πολλά άλλαξαν και με την απόφαση της έκδοσης του βιβλίου, αυτό το υπογραμμίζει. Ιστορικές αναγκαιότητες με υποκειμενικές προδιαγραφές –ο συγγραφέας είναι σαφής ως προς αυτό, ιστορεί μόνο εξ ονόματος του- αφού κάθε τι άλλο, μεθοδολογικά θα ήταν δυσχερές. Κομβική ιδιαιτερότητα που εμπίπτει όχι τόσο στα άλυτα ζητήματα της ιστοριογραφίας, όσο πρωτίστως στα καταστατικά διακυβεύματα μιας πολιτικής οργάνωσης που ως μετωπική δεν είναι ενιαία. Εξάλλου, ας μην ξεχνάμε, οι συλλογικότητες διαθέτουν και μειοψηφίες...

Η διαδρομή από την κυριολεξία της αναφοράς στην μεταφορά λοιπόν.

Δι' αυτής, το ιστορείν καθιστά, ελέω ψυχαναλυτικών διεργασιών πένθους, εφικτή την κατασκευή μιας νέας εμπειρίας. Η γενεαλογία του Κινήματος ως ιστορική υποκειμενικότητα με

βιογραφικό, εργογραφία και συνεισφορά δεν είναι το κυρίως θέμα του. Ανεπαισθήτως πλην σαφώς, είναι το άνοιγμα στο επερχόμενο. Ναι αυτό είναι. Κάτι κλείνει – κάτι ανοίγει, ωστόσο μένει αρχετυπικά αναλλοίωτο το χρέος του έναντι αυτού του κόσμου: να προβεί σε συνδέσεις προκειμένου να εγγυηθεί τόσο το νόημα όσο και την καλοσύνη που προϋποτίθεται, για να παραχθεί ακέραιο. Α ναι... και κάτι ακόμα. Το χρέος έναντι του εαυτού του – αυτό το χρέος ζωής που αναλαμβάνουμε όλοι από όταν γεννιόμαστε: το να συνδέσουμε τα εξωτερικά με τα εσωτερικά μας γεγονότα.

Κοντολογίς το «ω λε φιλαλάκο!» είναι η ανεξίτηλη γραφή μιας σύντομης/μακραίωνης ιστορίας από καταβολής του σύμπαντος κόσμου του/μας: ότι δηλαδή η πρώτη πραγματικότητα που έχει λάβει το υποκείμενο είναι η ποιητική της αυταπάτης. Και η τελευταία: πως αυτός ο κόσμος που το ίδιο τον έφτιαξε, υπήρχε ήδη από πριν, αλλά η ποιητική της πολιτικής του, εποίησε το ίδιο αλλιώς κι με αυτό το αλλιώς, τίποτα από τον κόσμο, δεν παραμένει το ίδιο. Κι η απόσταση ανάμεσα -τόση, όση- μεσολαβεί, από τον ενικό της «απελευθερωτικού ζητήματος» στον πληθυντικό του υποκειμένου.

VII. Από τις σπίθες μιας εγκάρδιας συνάντησης

Το «Ω λε φιλαλάκο!» είναι ένα album καλλιτεχνικών φωτογραφικών ιστοριών (σαν εκείνο το γενέθλιο των παιδιών, που με προσοχή το συμπληρώνουμε για να το παραλάβουν όταν θα μεγαλώσουν) με την ιστορία του Κινήματος, της Άκρας Αριστεράς και των ανθρώπων της, στη διάρκεια του μισού αιώνα που έπεται της μεταπολίτευσης. Δια των 684 σελίδων, στοιχειοθετεί απaráμιλλα την αντίδραση μιας έντιμης αναγνώρισης του δυσμενούς συσχετισμού σε μια οριστικότητα και πάντα ενεστωτικοποιημένη αναμέτρηση. Εξ ου κι ο τίτλος: έλκει την καταγωγή του από εκείνον τον τρίχρονο πιτσιρικά, που έκπληκτος αντιλαμβάνεται τα MAT να επελαύνουν!

Η δύναμη της ανθρώπινης συλλογικότητας, το αγαπημένο αστείο το συγγραφέα με τους κινέζους επαναστάτες που έφραξαν τον ποταμό, δεν είναι μόνο εκείνη η μαυρο/κόκκινη κλωστή που συνέχει τα

μέρη του βιβλίου. Είναι πρωτίστως η φιλοσοφική λίθος που μετατρέπει το αρνητικό σε θετικό. Κι ενίοτε, ακόμα πιο αλχημιστικά μεταστοιχειωτική, μας φανερώνει πως ναι, το αρνητικό περίσσεψε προς τη μεριά μας...

Όμως ακόμα κι αν γίνουν λάθη, αν σημειώθηκαν ολιγωρίες, αν η στιγμή απαιτεί άλλες επεξεργασίες, ακόμα κι αν εκκρεμούν δυσοίωνα τομές, τι σημασία έχει; Αφού η ελπίδα για εμφάνιση απρόβλεπτων γεγονότων και ελεύθερων πράξεων, ως συγκείμενα στίγματα μιας εγκάρδιας συνάντησης διαφορετικών υποκειμένων, δεν είναι μόνο ιδρυτική, είναι και ακατάπαυστα διαθέσιμη.

Ευχαριστούμε Νίκο που μίλησες, με το δικό σου τρόπο, «γι' αυτά που κάναμε». Ιδίαις δαπάναις, μας μετατρέπεις σε αυτό που είμαστε: ως μέρη της συνέχειας στην ιστορία του απελευθερωτικού ζητήματος. Και σε ευχαριστούμε που είσαι ένας ξεχωριστός – ένας από όλους.

Συνέντευξη: η Βαβυλωνία συναντά τους Head On

της Δανάης Κασίμη

Οι Head On είναι μία μπάντα της Αθήνας με ήχο ιδιαίτερο. Δημιουργήθηκαν πριν 5 χρόνια, τον Φεβρουάριο του 2014. Οι στίχοι τους έχουν μεγάλο ενδιαφέρον και η σκηνική τους παρουσία εκρηκτική. Ήταν η πρώτη φορά για όλα τα μέλη, όταν δημιούργησαν την μπάντα. Βρήκαν αμέσως χημεία μεταξύ τους χωρίς να έχουν προηγούμενη εμπειρία. Είναι λάτρεις της μουσικής δημιουργίας μέσω του αυτοσχεδιασμού. Τα κομμάτια τους έχουν χαρακτηριστικό ήχο παρά το γεγονός ότι διαφέρουν και γενικά ο δίσκος είναι μία ολοκληρωμένη δουλειά. Τα μέλη είναι

τέσσερα: Ο Τόφερ στιχουργός και τραγουδιστής, ο Γιάννης Μπασίστας, ο Γιώργος Κιθαρίστας και ο Κώστας ντράμερ. Τους άκουσα πρώτη φορά σε συναυλία στο AN Club τον Φεβρουάριο.

Συναντηθήκαμε στα Εξάρχεια για να συζητήσουμε λίγο αναλυτικά για την μουσική αλλά και τους στίχους τους.

B: Ας κάνουμε ένα ταξίδι στον δίσκο σας με τίτλο "Ubik". Δεν είστε, όπως λέτε, η μπάντα της Αγγλίας που δημιουργήθηκε στο Λίβερπουλ το 1960. Είστε αυτοί που είστε και αυτό μας αρέσει. Το όνομά σας από πού το εμπνευστήκατε;

T: Το όνομα προέκυψε στην πορεία. Freedom Run λεγόμασταν στην αρχή. Το Head On προέκυψε μετά από ιδέα του Γιώργου (κιθαρίστα) και ήρθε από την ομώνυμη ταινία του σκηνοθέτη Φατίχ Ακίν. Το όνομα του δίσκου "Ubik" είναι λέξη με λατινική προέλευση, που σημαίνει παντού και προέρχεται από το ομώνυμο μυθιστόρημα του Φίλιπ Ντικ. Έχει μεταξύ άλλων και μια θεϊκή υπόσταση.

B: Τί μουσική ακούτε; Συμπίπτουν φαντάζομαι σε μεγάλο βαθμό τα γούστα σας, όμως έχει ενδιαφέρον να μάθουμε και τις μουσικές σας καταβολές ατομικά.

Γ: Ακούω hardcore punk, metal και εννοείται κλασική ροκ.

T: Ξεκίνησα με κλασική μουσική και αμερικάνικη χιπ-χοπ. Αργότερα μεταπήδησα και σε άλλα μουσικά ιδιώματα που καλύπτουν ένα αρκετά μεγάλο φάσμα της ξένης -κυρίως- μουσικής. Στην Ελλάδα θα ήθελα να αναδειχθούν περισσότερο οι γυναίκες και η μαύρη μουσική. Τα γούστα μας εδώ παραείναι συνδεδεμένα με το λευκό και το αρσενικό. Δυστυχώς δεν έχουμε πολλές γυναίκες στην ελληνική σκηνή.

B: "Entropy" το πρώτο κομμάτι. Η αρχή μας προδιαθέτει για κάτι σκληρό, δυναμικό και παράλληλα σκοτεινό.

Γ: Εντροπία. Μπήκε τελευταία στιγμή στον δίσκο. Νονός είναι ο Τόφερ. Επέμεινε να μπει στην αρχή του δίσκου για να εισάγει τη

«Σήψη», το επόμενο κομμάτι. Παρ' όλο που δεν τραγουδάει σ' αυτό, του αρέσει πολύ.

B: Η κοινωνική σήψη. Το κομμάτι τελειώνει με μία τραγική αλήθεια. Προκύπτει από προσωπικά βιώματα; Βρίσκετε τον εαυτό σας σε αυτό το κομμάτι; Πολλές φορές μπορεί να είμαστε απλώς παρατηρητές της κοινωνικής κατάστασης και αυτό είναι οκ.

Γ: Ακόμα κι αν είμαστε παρατηρητές της κοινωνικής σήψης αν δεν κάνουμε κάτι για να την αποτρέψουμε κινδυνεύουμε να γίνουμε οι ίδιοι μέρος της.

Τ: Οι στίχοι αναφέρονται σε μερικά από αυτά που ονομάζουμε Ονόματα του Πατρός στη λακανική ψυχανάλυση. Η θρησκεία, ο στρατός κλπ. είναι κάποιοι θεσμοί γύρω από τους οποίους δομούνταν όλοι οι ψυχισμοί των υποκειμένων. Ξαφνικά αυτά τα πράγματα άρχισαν να σαπίζουν και να καταρρέουν. Για αυτό η ψύχωση έχει αντικαταστήσει τη νεύρωση που ήταν πιο σύνηθες φαινόμενο παθολογίας των υποκειμένων κάποτε. Επειδή τα κύρια σημαίνοντα έχουν αρχίσει να εκπίπτουν.

B: "Lexicon". Πολύ ενδιαφέροντες οι στίχοι. Πείτε μου δυο λόγια.

Τ: «Κατοικούμε μέσα στη γλώσσα» έλεγε ο Χάιντεγκερ. Όταν γεννιόμαστε, γεννιόμαστε σε μία προϋπάρχουσα γλώσσα. Οι πραγματικοί καλλιτέχνες πασχίζουν να χρησιμοποιήσουν τη γλώσσα με τρόπο τέτοιο που θα τους επιτρέψει να εκφράσουν την μοναδικότητά τους. Η γλώσσα εμποδίζει την πραγματική επικοινωνία. Θα πρέπει να βρούμε άλλους τρόπους χρήσης της. «Τα όρια της γλώσσας μου είναι τα όρια του κόσμου μου», για να παραπέμψω και σε έναν άλλο μεγάλο φιλόσοφο¹.

B: "Dylarama". Αυτό το κομμάτι μου κέντρισε το ενδιαφέρον από την αρχή διότι είναι πανκ, χορευτικό κι έχει κάπως αισιόδοξο στίχο.

Γ: Το λέμε και Δαλάι Λάμα πολλές φορές. Το πανκ κομμάτι του δίσκου όντως. Πολύ ρυθμικό.

Τ: Ο τίτλος αποτελεί αναφορά σε ένα μυθιστόρημα του Ντελίλο, τον «Λευκό θόρυβο». Εκεί το Dylarama είναι ένα χάπι που όταν το παίρνεις χάνεις κάθε φόβο απέναντι στον θάνατο.

Β: “Imipolex G”. Φοβερή εισαγωγή. Με μπέρδεψαν λίγο οι συγκεκριμένοι στίχοι. Τη μουσική την γράφετε όλοι μαζί στα κομμάτια;

Γ: Λειτουργούμε τζαμαριστά. Συνήθως κουρδίζω πρώτος το μπάσο και όσο περιμένω να ετοιμαστούν οι άλλοι μπορεί να δώσω καμία ιδέα. Μπορεί ένα κομμάτι να ξεκινούσε από ένα βαθύ του Κώστα ή από ένα ριφάκι του Γιώργου του κιθαρίστα. Ο πιο ψείρας με την επεξεργασία των κομματιών είναι ο Τόφερ που σκέφτεται συνεχώς πάνω στα κομμάτια. Έχουμε πολύ δεκτικό ντράμερ που δοκιμάζει πολλά χωρίς να μπλοκάρει. Μας αρέσει που λειτουργούμε έτσι.

Τ: Το κομμάτι μας απασχόλησε αρκετά μουσικά. Όσον αφορά στους στίχους, έχω επιλέξει ένα κεφάλαιο από το «Ουράνιο Τόξο της Βαρύτητας» του Τόμας Πίντσον, έχω κόψει λέξεις και φράσεις, τις έχω ανακατέψει κι έχω συνθέσει ένα καινούργιο κείμενο. Οι περισσότεροι λογοτέχνες που παρελαύνουν στους στίχους είναι μεταμοντέρνοι. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι και δική η μας οπτική είναι αμιγώς μεταμοντέρνα. Υπάρχει μία τάση σήμερα να περιοριζόμαστε στο ρόλο του παρατηρητή, να κρατάμε στάση σχετικιστική. Παρά ταύτα, εμείς, παίρνουμε ενεργητική θέση σε όλα τα κομμάτια. Όλος ο δίσκος είναι μία κριτική ματιά απέναντι στο μεταμοντέρνο.

Β: “Life Seems Johnny Rotten”. Εδώ δίνετε μια σφαλιάρα στον κοινωνικό ύπνο. Για ποιο κλουβί μιλάτε στον στίχο “Get your cage unlocked and destroy the key”; Για ποιο κλειδί μιλάτε εδώ;

Τ: Το κλουβί απαντάται δύο φορές μέσα στον δίσκο (βλ. “Broom of the System”). Εκ των υστέρων το συνειδητοποίησα. Το ατσαλένιο κλουβί ή το ατσαλένιο περίβλημα είναι μία έννοια που εισήγαγε στην κοινωνιολογία του ο Μαξ Βέμπερ, προκειμένου να περιγράψει τον καπιταλισμό στο πρώιμο στάδιό του, που

χαρακτηρίζεται από έναν έντονο εξορθολογισμό και μια αδυσώπητη γραφειοκρατία που στοιχειώνουν διαχρονικά ακόμη και τις σύγχρονες κοινωνίες. Υπάρχει πάντοτε ο κίνδυνος να βγούμε από το κλουβί και να έρθουμε αντιμέτωποι με τον «φόβο μπροστά στην ελευθερία». Ίσως, όπως έλεγε ο Νίτσε, να έχει έρθει ο καιρός που θα πρέπει να μάθουμε να «χορεύουμε με τις αλυσίδες μας».

B: Όντως οι ενδείξεις για το άνοιγμα του κλουβιού είναι λίγο απογοητευτικές. Δε φαίνεται η σύγχρονη κοινωνία να θέλει και πολύ να αποχωριστεί τις αλυσίδες.

Γ: Είναι πολύ σημαντικό να καταφέρουμε να βγούμε τόσο από το κοινωνικό όσο και από το προσωπικό μας κλουβί. Πρώτα προσωπικά και μετά κοινωνικά.

Τ: Σύμφωνα με τον Ντελέζ οι περισσότεροι άνθρωποι αντί να πασχίζουν να ελευθερωθούν πασχίζουν να σκλαβωθούν ακόμη περισσότερο. Τον στίχο τον έγραψα ειρωνικά. Κριτικάρει τους ανθρώπους που μιλούν για ελευθερία κοινωνική και ατομική αλλά δεν κάνουν τίποτα για αυτό. Ο καθένας έχει το δικό του κλειδί (εδώ είμαι στιρνερικός). Μάλλον από τον εαυτό μας πρέπει να ξεκινήσουμε τη διαδικασία απελευθέρωσης.

Γ: Μπαίνουμε σε καλούπια για να κλειστούμε στο κοινωνικό κλουβί προκειμένου να ανήκουμε κάπου. Όταν βλέπεις όμως ότι κοιμούνται όλοι και δεν ξυπνάνε από τον λήθαργο είναι στενάχωρο. Εδώ κολλάει και η επικοινωνία που λέγαμε. Στα κομμάτια προχωρώντας βλέπεις τα προηγούμενα κομμάτια. Βλέπεις μία συνοχή νοηματική.

B: “No Harm”. Σε τι αναφέρεται το κομμάτι;

Γ: Σε αυτό το κομμάτι, βρήκαμε τη λύση κατά τη διάρκεια της ηχογράφησης. Πολλά credits στον Ηρακλή (παραγωγό) ο οποίος μας παρακίνησε να αλλάξουμε το δεύτερο ρεφρέν.

Τ: Το κομμάτι αναφέρεται στον «Τελευταίο Άνθρωπο». Σε έναν άνθρωπο, δηλαδή, που δεν παίρνει ρίσκα, δε συνδέεται συναισθηματικά και ταυτόχρονα προσπαθεί να κάνει τη μικρότερη

δυνατή ζημιά, μέσω της ίδιας του της απεμπλοκής. Περνάει και φεύγει δηλαδή.

B: "Broom of the system". Χειμαρρώδες κομμάτι.

T: Όλο το κομμάτι είναι μία αναφορά στα ένδοξα 60'ς. Είναι το νοσταλγικό κομμάτι του δίσκου. Υπάρχει μία νεανική αμφισβήτηση, ακόμα και ένας μηδενισμός αν θες. Ο τίτλος είναι δανεισμένος από το ομώνυμο μυθιστόρημα του David Foster Wallace.

Γ: Χαίρομαι να το τραγουδάω μαζί με τον Τόφερ διότι νιώθω έτσι πιο νέος.

B: Απολαύσαμε το βίντεο που ανεβάσατε στο διαδίκτυο όπου σατιρίζατε τον Πλεύρη. Γελούσα για μέρες..

Πώς κρίνετε την κατάσταση που επικρατεί στα Εξάρχεια σχετικά με την καταστολή και την κρατική απειλή της επίθεσης στις καταλήψεις και στα κοινωνικά κέντρα. Θεωρείτε ότι ο κινηματικός χώρος έχει ευθύνη γι' αυτό;

Γ: Οι κοινωνικοί χώροι δεν πρεσβεύουν τη βία, ενώ αντίθετα το κράτος προωθεί τη βία. Θεωρώ ότι η ανάθεση είναι ένα μεγάλο πρόβλημα. Η μη συμμετοχή όμως είναι το μεγαλύτερο. Ήδη από τις σχολές λαμβάνονταν αποφάσεις ερήμην της πλειοψηφίας των φοιτητών. Έτσι και στη μεγάλη εικόνα της κοινωνίας λαμβάνονται αποφάσεις ερήμην μας.

T: Το ότι ενοχλούν τόσο πολύ τα Εξάρχεια σημαίνει μάλλον ότι τελικά δεν μπορεί, κάτι θα κάνουν σωστά.

B: Ποιες είναι οι επόμενες εμφανίσεις σας;

Γ: Στις 19/3 στο six dogs με Berdnturtle και Arthur Allen.

1 Εννοεί τον Λούντβιχ Βίτγκενσταϊν.

Η εκδίκηση των καλών παιδιών! | video

Ο Στάθης Σταμουλακάτος (Μαχαιροβγάλτης, Στέλλα Κοιμήσου) και ο Δημήτρης Καπετανάκος (Ροτβάιλερ, Τζάσμιν) συμμετέχουν στην καινιούργια και πολυαναμενόμενη ταινία του Γιάννη Οικονομίδα "Η Μπαλάντα της Τρύπιας Καρδιάς".

Βρεθήκαμε, λοιπόν, ένα απόγευμα του Γενάρη στο θέατρο Επί Κολωνό -το οποίο και ευχαριστούμε για τη φιλοξενία- και καταλήξαμε να συζητήσουμε για όλα εκτός από αυτή!

Το αφήγημα East Med και η απόπειρα συντήρησης του στάτους κβο στο Κυπριακό

του Γρηγόρη Ιωάννου*

Το αφήγημα του East Med, μετά και την υπογραφή της διακρατικής συμφωνίας Ελλάδας-Κυπριακής Δημοκρατίας και Ισραήλ στις 2/2/2020, μπήκε πλέον με τον πιο επίσημο τρόπο στο προσκήνιο σε σχέση με τα ενεργειακά και τους ανταγωνισμούς στην Ανατολική Μεσόγειο. Το ότι ο East Med είναι αυτή τη στιγμή, με τα δεδομένα που έχουμε μπροστά μας, ένα οικονομικά μη βιώσιμο πρότζεκτ δεν είναι το πιο σημαντικό ζήτημα. Ούτε οι τεχνικές δυσκολίες, το υψηλό κόστος κατασκευής, οι ανεπαρκείς ποσότητες φυσικού αερίου και η στόχευση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για μείωση

της χρήσης ορυκτών καυσίμων είναι κρίσιμες παράμετροι σε πολιτικό επίπεδο. Αυτά τα δεδομένα που καθιστούν το όλο πρότζεκτ παράλογο και μη ρεαλιστικό, και που επισημαίνονται από τους πλείστους σοβαρούς αναλυτές, δεν επαρκούν να εξηγήσουν ούτε το τι είναι ο East Med ούτε το γιατί προωθείται.

Ο East Med δεν είναι ένα ενεργειακό πρότζεκτ, ούτε καν αυστηρώς ομιλούντες ένα γεωπολιτικό σχέδιο. Είναι πρώτα από όλα ένα αφήγημα που εξυπηρετεί πρόσκαιρα πολιτικά συμφέροντα των κυβερνήσεων Ισραήλ, Κύπρου και Ελλάδας. Η ιδέα του East Med αναπτύχθηκε με υπόβαθρο την ένταση στις σχέσεις Τουρκίας και Ισραήλ στις αρχές της δεκαετίας του 2010 και την αυξανόμενη ένταση στις σχέσεις Ρωσίας-Δύσης που επέφερε το Ουκρανικό και το Συριακό. Με κάποια αρχική ενθάρρυνση από κύκλους στις ΗΠΑ και κάποια ευρωπαϊκά κονδύλια τέθηκε προς διερεύνηση η πιθανότητα ενός σεναρίου εναλλακτικής τροφοδότησης της Ευρώπης με φυσικό αέριο. Ενώ όμως η ένταση στις σχέσεις Ρωσίας-Δύσης και Τουρκίας-Ισραήλ αποκλιμακώθηκε σε κάποιο βαθμό τα τελευταία χρόνια, και ενώ η κλιματική αλλαγή σήμανε πλέον πλανητικό συναγερμό θέτοντας σε αμφισβήτηση την συνέχιση της χρήσης ορυκτών καυσίμων σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα, αντί η σκέψη για ένα επιπρόσθετο αγωγό φυσικού αερίου να εγκαταλειφθεί, αντίθετα αναβαθμίστηκε ως το βασικό σενάριο.

Και για τις 3 κυβερνήσεις, Ισραήλ, Κύπρου και Ελλάδας, ο East Med αποτελεί μια επικοινωνιακή επιτυχία που τις βοηθά να ενισχύσουν την εικόνα τους στην κοινή γνώμη των χωρών τους και να μετατοπίσουν την προσοχή από τρέχοντα εσωτερικά ζητήματα.

Για την κυβέρνηση Νετανιάχου, τον γεωπολιτικά ισχυρό παίχτη, μοναδικό -εκ των 3 κρατών- ιδιοκτήτη ενός μικρού κοιτάσματος φυσικού αερίου και δημιουργό του όλου αφηγήματος, ένα σημαντικό ζήτημα είναι οι υποθέσεις διαφθοράς για τις οποίες ο Νετανιάχου βρίσκεται ήδη υπό δίωξη. Σε επίπεδο κράτους, το

Ισραήλ θεωρεί ότι με τον East Med ως κεντρικό σενάριο θα μπορέσει να διαχειριστεί πιο αποτελεσματικά την ανταγωνιστική του σχέση με την Τουρκία και φυσικά θα συνεχίσει την υφιστάμενη πολιτική αποκλεισμών και περιθωριοποίησης των Παλαιστινίων. Το ελληνικό κράτος από την άλλη, με σειρά ανοιχτών ζητημάτων με την Τουρκία τα οποία δεν τολμά να διαπραγματευτεί και να συμβιβαστεί με το γειτονικό της κράτος, βλέπει τα τελευταία χρόνια με αφορμή την επιδείνωση των σχέσεων Τουρκίας – Δύσης ευκαιρίες μεταβολής των συσχετισμών στην περιοχή. Το αφήγημα του East Med ανεβάζει τους τόνους και λειτουργεί έτσι αποτρεπτικά στην προοπτική διαπραγμάτευσης συμβιβαστικών λύσεων στα ελληνοτουρκικά. Κλειδί στο να μην εξομαλυνθούν οι ελληνο-τουρκικές σχέσεις παραμένει βέβαια η διατήρηση του Κυπριακού άλυτου.

Η κυβέρνηση Αναστασιάδη, παρά το ότι άφησε να νοηθεί μετά την εκλογή Ακιντζί στην ηγεσία της τουρκοκυπριακής κοινότητας το 2015 ότι θα μπορούσε να προχωρήσει σε λύση του Κυπριακού, ήδη από το τέλος του 2016 απέκλεισε εμφαντικά αυτή την προοπτική οδηγώντας σε κατάρρευση τις συνομιλίες και από τότε κάνει ό,τι είναι δυνατόν για να θάψει την όποια πιθανότητα προς αυτή την κατεύθυνση. Πέρα από τον μικρο-μεγαλισμό που διαχρονικά διέπει τους σχεδιασμούς της ελληνοκυπριακής ελίτ που μονοπωλεί την εξουσία στην Κυπριακή Δημοκρατία, το αφήγημα του East Med λειτουργεί και ως νομιμοποιητικός μηχανισμός για την συντήρηση του στάτους κβο στο Κυπριακό. Ενώ το φυσικό αέριο υποτίθεται θα λειτουργούσε ως καταλύτης για μια συμβιβαστική λύση στο Κυπριακό όπως λεγόταν στις αρχές της δεκαετίας του 2010, σήμερα μετατράπηκε σε εργαλείο παρεμπόδισης της. Μάλιστα ο Νίκος Αναστασιάδης έφτασε να δηλώνει σε δημοσιογραφική διάσκεψη (6/11/2018) ότι οι Τουρκοκύπριοι θα μπορούσαν να μπλοκάρουν τον East Med και άρα δεν θα έπρεπε να απαιτείται η θετική τ/κ ψήφος σε επίπεδο ομοσπονδιακής κυβέρνησης μιας Ενωμένης Κύπρου. Αυτό, πέραν από αμφισβήτηση της πολιτικής ισότητας των δυο κοινοτήτων στην λήψη αποφάσεων πάνω στην οποία κτίστηκε η Κυπριακή Δημοκρατία το 1959 και πάνω στην οποία θα εδραζόταν και η επανίδρυση της ως ομοσπονδία,

υποδήλωσε και κάτι άλλο: ότι η διαχείριση του φυσικού αερίου στην περιοχή γύρω από την Κύπρο δεν αφορά τους Τουρκοκυπρίους.

Η διατήρηση του στάτους κβο στο Κυπριακό όμως, η οποία εξυπηρετείται με την ένταση που συνοδεύει τους ανταγωνισμούς για τα ενεργειακά στην Ανατολική Μεσόγειο τόσο εξωτερικά όσο και εσωτερικά σε επίπεδο ελληνοκυπριακής κοινής γνώμης, δεν είναι απλά υπόθεση των ελληνοκυπρίων.

Η Τουρκία έχει και την στρατιωτική ισχύ και την διεθνή πολιτική κατανόηση και επαρκή νομικά ερείσματα με τα οποία μπορεί να μεταβάλει καταστάσεις στην Κύπρο και να αντιμετωπίσει απόπειρες αποκλεισμού της από το ενεργειακό παιχνίδι στην Ανατολική Μεσόγειο. Ήδη από τις αρχές του 2018 έχει ουσιαστικά μπλοκάρει το ενεργειακό πρόγραμμα της Κυπριακής Δημοκρατίας με την εκδίωξη της Ιταλικής εταιρείας ENI από αδειοδοτημένο οικόπεδο στα νοτιοανατολικά της Κύπρου ενώ το 2019 προχώρησε σε δική της γεώτρηση στα νοτιοδυτικά της Κύπρου με σχεδόν ανύπαρκτες διεθνείς αντιδράσεις. Η Τουρκία πέραν από μεγάλη χώρα με μεγάλο πληθυσμό και μεγάλη ακτογραμμή είναι επίσης σήμερα μια ενισχυμένη περιφερειακή δύναμη και αυτό τυγχάνει διεθνούς αναγνώρισης. Το «στρίμωγμα της Τουρκίας» που υπονοείται ή λέγεται στη δημόσια συζήτηση στην Ελλάδα και στην ελληνοκυπριακή κοινότητα μπερδεύει την επιθυμία με την πραγματικότητα. Στην ουσία το αφήγημα του East Med, ως ρητή δήλωση παράκαμψης της Τουρκίας από τα ενεργειακά της περιοχής, ουσιαστικά σηκώνει τον πήχη του ανταγωνισμού και διευρύνει το εύρος του διεθνώς κατανοητού ή ανεχτού πεδίου δράσης της Τουρκίας.

Το αφήγημα του East Med με άλλα λόγια είναι ένας τυχοδιωκτισμός που κουβαλά το ρίσκο της στρατιωτικής έντασης, μέσα από την κούρσα εξοπλισμών που υποθάλπει, χωρίς να ενέχει καμιά θετική προοπτική. Αν η εξόρυξη των υδρογονανθράκων απειλεί το περιβάλλον, η στρατιωτικοποίηση των ανταγωνισμών βάζει και την πολεμική σύρραξη στο φόντο. Ο κίνδυνος αφορά όλους τους λαούς της περιοχής αν δεν υπάρξουν ανατροπές στους

υφιστάμενους σχεδιασμούς. Η Κύπρος, σε τέτοια περίπτωση λόγω εύθραυστων ισορροπιών, ιστορίας και γεωγραφίας θα βρεθεί στο μάτι του κυκλώνα.

*Ο Γρηγόρης Ιωάννου είναι πολιτικός κοινωνιολόγος και συγγραφέας του βιβλίου «ο Ντενκτάς στον νότο: η κανονικοποίηση της διχοτόμησης στην ελληνοκυπριακή πλευρά», Εκδόσεις Ψηφίδες 2019.